

317.062

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ELSŐ
MEGESMÉRÉSEK

SIKETNÉMAK

számára.

A' Magyar Királyi Siketnéma
INTÉZETBEN N
lévő

Nevendékek' Hasznára.

Fordította

Meszlényi Molnár János

A' M. K. Siketnéma Intézet'

első Professzora.

V A T Z O N N,
Nyom. Máramarosi Gotlib Antal' Betűivel.

1810.

EL 50

MEGISMÉRSEK

SIKETNEMAK

INTÉZÉS

Nevezetesen, Helyesítés

Fordítás

Melenczy Molnar János
A.M.K. (Hungary) Intézet
első fordítás

VATON

Magyarországi Állami Széchenyi

317062

I. Az Ember.

En Ember vagyok.

Te Ember vagy.

Az Atyám Ember.

Az Anyám Ember.

A' Bátyám is, az Ötsém is
Ember.

A' Néném is, a' Húgom * is
Ember.

*Az Afzszonyoknak és Leányoknak, a' vé-
lek ugyan azonn Nemenn lévő kisebb idejű
Személyeket, nem Ötsőknek, hanem inkább
Húgoknak kellenne szólítani: mivel bizo-
nyos az, hogy ez a' Szó afzszonyi Nemet je-
lent, éppenn úgy mint ez, Néném, Ezek al-

A z le-

A' Testvérem Ember.
 Én és te,
 az Atya és az Anya,
 a' Fiú és a' Leány,
 a' Fiútska és a' Leányka,
 a' nőtelen Ifjú és a'
 (hajadon Izűz) Leány,
 a' Férj és a' Feleség,
 a' Tsötsemő és az (Öszöreg
 Vén,) Ember.

Mi mindnyájann Emberek
 vagyunk.

Isbenn Öt,ém, Bátyám, Férjfi kat. Aszszonyoknak Aszszonyokról így szollani: Öt,ém-Aszszony szinte olyan Képtelenség, mint így Bátyám-Aszszony. Ez a' Szó is Barátném éppenn szenvedhetetlen az aszszonyi Szemellyeknél, midőn a' szszonyi Barátjaikról szollanak, mert soha se' szóll a' született Magyar Aszszony így: Ko námné! Hanem így Komán Aszszony! következőleg jobbnak itél-ném, ezen szó helyett Barátném, ezt használni Barátom Aszszony! vagy Leány Barátom!

2.

Testem (van vagyon.)

(A' Fő Fej) (feljűl-fellyül)

(van vagyon) a' Testenn.

Az Agy Hajjal van benő-
ve.

A' Fejlágy az Agynak Köze-
pénn vagyon.

A' (Halántékok Vakszemek,) a'
Fülek és a' Fülgombák , a' Fej-
nek két Oldalánn (vannak vagy-
nak.)

3.

Az Ábrázat elől van.

Az Ábrázatonn vannak :

a' Homlok , a' Szemek , a' Szemöl-
dökök , a' Szemhéjak , a' Szemszőr,
az Orr , az Orrlyukak , a' Száj ,
az Ortza , a' Pofa , az Ajakok , az
Áll , a' Pofaszőr , a' Bajusz.

A' Szájbann vannak a' Fogak, az
Íny, a' Nyelv, a' Szájpadlás, a' Nyel-
deklő.

A' Nyakonn van a' Nyaktsiga, a'
Nyakszírt, a' Nyaktsap, a' Gége és
a' Torok.

4.

A' Felsőtestenn vannak: a' Vá-
lak, a' Hónok, a' Lapotzkák, a' Hát,
az Oldalak, a' (Mely Mejj*) és a'
Karak.

Az Alsótestenn vagynak: a' Tsi-
pők, a' Has, a' Köldök, és a' Ke-
relzttsont.

5.

Két Kezem van, egy Jobbke-
zem, és egy Balkezem.

Mindegyik Kézenn öt Ujj va-
gyon.

* Lásd a' Debretzeni Magyar Gramm.
5. Lapját § X.

Az öt Ujjak így (neveződnek neveztetnek :) Hövelk, Mutatóujj, Középujj, Gyűrűsujj és Kisujj.

Az Ujjakonn Kőrm nő.

6.

Két Lábszárom van, egy Jobblábszárom, és egy Ballábszárom.

A' Lábszárokon vannak : a' Tzombok, a' Térdek, a' Térdkalátsok, a' (Lábélei Lábtsonatok,) a' Lábsíkrák, a' Bokák, a' Sarkok, a' Lábfejek és a' Lábtalpok.

Mindegyik Lábfejenn, öt Lábujj vagyon.

7.

Tsontból ezek vannak : a' Kaponya, az Állkaptza, a' (Melytsont Mejjtsont,) a' Hátgeréntz, az Oldalbordák és a' Tsípők.

A' Tsontok Portzogókkal és Forgókkal vannak öszvefoglalva.

Forgók által mozgathatom a' Nyakamat, a' Kezeimet, az Ujjaimat, a' Könyökeimet, a' Hátomat, a' Térdeimet, a' Lábomfejét és a' Lábomujjait.

8.

Belső Részek ezek: a' Szív, a' Tüdő, a' Gyomor, a' Bél, a' Máj, a' Lép, a' Vese és a' Fodorháj.

A' Hús Bőrrel van (béfedve bétakarva béborítva.)

A' Vér az Érekben van.

Az Agyvelő a' Fejbenn van.

A' Velő a' Tsontokbann van.

A' (Kövérség Zsír) a' Bőr alatt van.

A' Nyálka a' Mírigyekben van.

A' Nyál a' Szájban van,

A' Takony az Orrban van.

A' (Könny Köny Könyű *) a'
Szemekbenn van.

Az Izzadtság és a Verejték az (izzadó izzó) Lyukakból jön ki.

Az Epe keserű.

9.

A' Kezeimmel (markolhatok foghatok,) tarthatok, üthetek, (húzhatok vonhatok,) tolhatok, taszíthatok, vihetek.

A' Lábaimon (járhatok mehetek,) szaladhatok, ugorhatok, (szökdeztelhetek ugrálhatok,) tántzolhatok.

Ülhetek, fekhetek, állhatok.

(Látsad lásd!) most leülök.

Látsad! most lefekszem.

Lásd! most a' Táblához állok.

A 5

(Lát-

* Lásd a' Debretzeni Magyar Gramm.
12 Lapját (k) Jegyzés alatt.

(Láthatok nézhetek,) szagolhatok, (kóstolhatok ízlelhetek,) (tapogathatok tapíntgathatok.)

Nem hallhatok.

Nevethetek, sírhatok, (sóhajtozhatok sóhajthatok,) (nyöszöröghetek nyöghetek,) zokoghatok (ásíthatok ásítozhatok,) prüszszenthetek.

Kiálthatok, (fúltyúlhatok fúvülthetek.)

Szóllhatok is, halgathatok is.

Megfordúlhatok.

Lehajólhatok, és ismét (fel is egyenesedhetek felegyenesülhetek.)

Megbotolhatok, leeshetek és felállhatok ismét.

Mozoghatok, a' mint magam akarom.

II.

Élek, nem vagyok (hólt meg-
hólt meghalva.)

Észem mikor (éhezem éhes va-
gyok.)

Íszom mikor (szomjúhozom szom-
jas vagyok.)

Elhagyom az Evést és Ivást,
mikor (jöllaktam jól vagyok lakva.)

Nyugszom, ha (elfáradtam fá-
radt vagyok.)

(Alszom aluszom) mikor álmos
vagyok.

Mikor eleget aludtam, akkor
felébredek, és ébrenn vagyok ismét.

II. Az Eledel.

12.

A' Testet Étekkal * és Itallal (kell
szükséges) táplálni.

* Étekeknek nevezem a' megehető Dol-

Étkek ezek: a' Kenyér, a' Tzipó, a' (Zsemlye Zsemje,) a' Szarvas, a' Peretz, a' Lepény, a' Kaláts, a' Pogátsa, a' (Kétszersült Zvibak,) a' Piskóta, az Irósvaj, a' Túró, a' Sajt, a' Vaj, a' Zsír, a' Szalonna, a' Méz.

13.

A' Lever, a' Hús, a' Marhahús, a' Borjúhús, a' Bárányhús, a' Ketskehús, a' Disznóhús, a' (Sült Petsenye,) a' Hurka, a' Májas, a' Véres, a' Kolbász. A' Vadhús, a' Szarvashús, a' Dámvadhús, az Özhús, a' Nyúlhús, a' Vaddisznóhús.

14.

A' Madár, a' Tyúk, a' Kakas, a' Jértze, a' (Tsirke Tsibe,) a' Kappan, a' Pujka, a' Lúd, a' (Liba Zsiba,) a' (Kátsa Katsa Rétze Rutza,) a' Ga-

gokat, Ételnök pedig azt a' Tselekvést; a' minden valaki eszik.

Iamb, a' Fogolymadár, a' Fátzán,
 a' (Szalonka Snef,) a' Tojás. (X)
 A' Hal, a' Ponty, a' Tsuka, a'
 Hartsa, az Ángolna, a' (Fehérhal
 Keszeg,) a' Tókehal, a' Tsík, a' Ká-
 ráfz, a' Ketsege, a' Márna, a' (Tzom-
 pó Tzigányhal,) a' Héring, a' Szar-
 della, a' Halikra, a' Haltéj, a' Rák,
 az Ofztriga, a' Tckenőstziga, a' Tc-
 kenősbéka, a' Zoldbéka. (V)

A' (Főzelék Vastagétek,) A' Ká-
 poszta, a' Fehérkáposzta, a' Savanyú-
 káposzta, az Édeskáposzta, az (Olasz-
 káposzta Kellkáposzta,) a' Kékkáposz-
 ta, a' (Virágoskáposzta Tsipkés-
 káposzta,) a' Saláta, a' (Paréj Spenát,) az
 (Ugorka Uborka) a' Tök, a' Dinnye, a'
 Sárgadinnye, a' Görögdinnye, a' Spárga

A Gyökér, a' Répa, a Fehér-
 répa, a' (Sárgarépa Murokrépa,)

a' (Veresrépa Tzékla,) a' Karalábé, a'
Zeller, a' (Petresejem Petrezselyem,) a'
a' Retek, a' Torma, a' Vereshagy-
ma, a' Foghagyma, a' (Krumpli
Kolompér,) a' Tsitsóka.

(MozT) is, 16.

Az (Ázalek, Kásásétek,) a' Bor-
só, a' Lentse, a' (Bab Paszuly,) az
Árpakása vagy Árpadara, a' Köles,
a' Riskása, a' (Darakása Grísz,) a'
(Vérköles Harmathása,) a' Dara.

A' Lifzt, a' Tésztaétek, a' (Gom-
bóltz Gombótz,) a' Metélt, a' Rétes,
a' Táska, a' Smárn, a' Kotzkástész-
ta, a' Szaggatott, a' (Haluska Ga-
luska,) a' (Gántza Stertz,) a' (Laska
Derelye Dereje,) a' Bukta, a' (Fánk
Pampuska,) a' (Tsörege Forgátsfánk
Herötze,) a' Pástétom, a' Torta, a'
Pép, a' Kása,

17.

A' Gyümölts, az Alma, a' (Körtvé Körtvély,) a' Szilva, a' Nyáriszilva, a' Tseresznye, a' Meggy, a' sárga Baratzk, az őszi Baratzk, a' Tzitrom, a' Narants, a' Füge, a' Dió, a' Mogyoró, a' Mandula, a' Gesztenye, a' Nyaspolya, a' Berkenye.

A Bogyó, a' földi Eper, a' Szamótza, a' (Malina Málna,) a' Tengeriszőlő, az (Egres Piszke Piszmete,) a' (Boróka Fenyőmag,) a' Bodza, a' Szederj, a' Szőlőfej, az Aprószőlő, a' (Malozsa Morzsolaszőlő)

18.

Egynehány Étkek (megfűszerfűszámozódnak megfűszerfűszámoztatnak,) hogy jó ízűek legyenek.

(Fűszerek Fűszerfűszámok) ezek:
a' Só, a' (Nádméz Tzúkor,) a' Bors, az Etzet, az Olaj, a' Gyömbér, a'

Sáfrány, a' (Fahéj Tzimet,) a' Szeretsendióvirág, a' Szeretsendió, a' Szekfűbors, a' Kőmény, az Ánizs, az Olaszkőmény, a' Mustár, a' (Kapor-na Kápri,) a' Kapor, a' (Fenyőmág Boróka.)

Némelly Étkek nyersenn is meg-
evődnek.

Más Étkek megfőzettelnek, meg-
sütődnek, megpirítódnak, megper-
gettelnek, (megaszaltatnak megfá-
raztatnak,) megfűstölletnek, (bő-
tattatnak bésenyvesztetődnek.)

Az Étkek letsendesítik az Éh-
séget.

Az Étkeket a' Számba (teszem
rakom.)

Ha kemények és erősek az Ét-
kek, hát akkor megrágom azokat
a' Fogaimmal, és úgy nyelem le.

Az Étkek megemészttódnék a'
Gyomorban.

Az Étkeknek tápláló Része a'
Vér közzé megy, (Vérré változik,
Vérré lefzsz.)

Az Étkeknek haszontalan Része
kivivődik a' Testből az Izzadtság,
Verejték, Vizelet és (Hasürítés Szék)
által.

20.

Az Italok megenyhítik a' (Szom-
júságot Szomjúhozást.)

Italok ezek: a' Víz, a' Ser, a'
Bor, az Ürmös, a' Must, a' (Pá-
lyinka Égettbor,) a' Szilvapályinka,
a' Mézser, a' Tej, a' (Tejsűrű Tejszín,) a'
Tejfel, a' (Herbaté Théa,) a' Kávé, a'
Tsokoládé, a' Lemonádé, a' Punt.

A' Gyermeknek legjobb Itala,
a' tiszta hideg Víz.

Meleg Italokat úgymint: Kávét,
Théát, Tsokoládét és Puntsot ne
idjanak * a' Gyermekek.

Ne idjanak a' Gyermekek se'
Bort, se' Pályinkát, se' Silvapályin-
kát, se' Puntsot. Megittasodnak az
efféléktől. Megrélzagednek és (meg-
betegednek megbetegszenek.)

III. A' Ruházat. **

21.

(Mezítelen meztelen) nem jár-
hatok.

Szükségem van Ruházatra.

Ru-

* Hibásan íródna ez a' Szó a' Parantsoló
és Foglaló Módbann így: iganak, mivel
a' Parantsoló Mód' Egygyesének második
Személlye, a' mellyből a' többiek formálód-
nak így íródik: idd, nem pedig így: így.

* * Ez a' Szó Ruházat mindennemű Ruha-
daraboknak közönséges Nave. Öltözet tsak

azon

Ruhadarabok ezek: A' Kalpag,
a' Kalap, a' Sapka, a' Süveg, a' Há-
lósüveg, a' Paróka, a' Hajtáska, a'
Tzófpántlika, a' Nyakravaló, a' Gal-
lér, az (Ing Ümög Imeg,) a' (Gatya
Lábravaló,) az Öltözet, a' (Kaput Ka-
bát,) a' (Kurtka Jankli,) a' (Lajbli
Mejjrevaló,) a' Nadrág, a' Köpönyeg,
a' Hálóköpönyeg, a' Porköpönyeg, a'
Kesztyű, a' (Karmantyú Stutzli,) a'
(Tzipó Tzipellő,) a' Stibli, a' Paputs, a'
Zsebkeszkenő, a' Tsizma, a' Topánka,
a' Bakants, a' Botskor, a' Kard, az
Óra, a' (Páltza Bot,) a' (Berbentze
Pikszis,) az Erszény, a' Sarkantyú,
a' felkötő Sarkantyú, a' Kótsagtoll,

B 2

a'

azon Ruhadarabóké, a' mellyek a' Test-
nek egyszeri Bëfedezésére elkerülhetetlenül
szükségesek. Öltözés pedig a' Ruhadarabok-
nak Testre való Felvevését jegyzi meg.

a' Forgó, a' Tsákósüveg, a' Mente,
a' Dolmány, az Öv, a' Farkasbun-
da, a' Juhászbunda, a' Suba, a' Gu-
ba, az (Ingfodor Sapódli,) a' Szíj,
a' Tsat, a' Tsákány, a' Buzogány,
a' Fokos, a' Bunkósbot, a' Tarsoly,
a' Kardszíj.

22.

Afzszonyi Ruhadarabok ezek: a'
Kalap, a' (Nyakravaló Nyakszorító,)
a' Kendő, a' Szalup vagy Köpö-
nyeg, a' Váll, a' (Lajbli Mejjreva-
ló,) a' Szoknya, a' Kötény, az Elő-
kötő, a' (Tzipő Tzipellő,) a' Haris-
nya, a' Legyező, a' Kötőerszény,
a' (Fejkötő Főkötő,) a' (Tő Varrótő,)
a' Kötőtő, a' Gombostő, a' Tőtartó,
a' Gyűszű, a' (Napernyő Árnyék-
tartó,) az Esőernyő.

A' Gyöngy a' Karkötő, a' Tsip-
ke, a' (Függő Fülönnfüggő Fülbeva-

ló,) a' Gyűrű, a' Fodor, a' Tátzli,
a' Paszamánt, a' Rojt, a' Tzafrang,
a' Pántlika és a' (Smuk Alsószonyi-
drágaság,) tsak az Ékesítésre valók.

23.

Felöltözködöm, levetkezödöm.
Felveszem magamra a' Ruhát;
levetem magamról a' Ruhát.

Ruhakefével kikefélem a' Ru-
hát.

Tsizmakefével megtisztítom a'
Tsizmát.

A' Szappan szükséges a' Mo-
sásra.

A' (Törölközővel Törölközőken-
dővel) (megtörülöm megtörlöm) ma-
gamat.

Az Olló szükséges a' (Metszésre
Vágásra Nyírésre.)

(Tsizmavetővel Tsizmaíszolgával)
(lehúszom levetem) a' Tsizmát.

A' bontó Fésű, ritka fogú Fésű és
sűrű fogú Fésű, a' Fésülésre szükséges.

Hajfodorításhoz fodorító Fésű,
Hajpor, Hajporoszsatskó, Hajporzó-
vánkó, Hajporoskatulya, (Pomádé
Hajkenőts,) Hajtó és Égetővás (kell
szükséges.)

A' Férjfiak (megberetválnak
megberetválnak magokat, vagy meg-
beretváltatják magokat, vagy lebe-
retváltatják a' Szakálljokat)

IV. A' Lakás.

24.

Házbann lakom.

A' Háznak egy, két, három,
(Emeletje Kontignátziója) van.

A' Házépítéshez Fa, Kő, Mész,
Tégla, Homok, Fövény, Agzag,

Vas, (Őn Ólom,) (Öveg Üveg) (szükséges kell.)

Kívülről a' Falakat, és a' (Fe-
delet Fedélt Házfedélt) látjuk.

Belől a' Házbann van: a' (Pit-
var Tornázt,) a' Szoba, a' Tseléd szo-
ba, a' (Kamara Életeskamara,) a' Szá-
la, az Ebédlőszoba, a' Konyha, a'
Tűzhely, a' Sütökementze, a' (Kür-
tő Kémény,) a' Pintze, a' (Padlás
Házhéjj Pad,) az (Árnyékszék Budár,)
a' Grádits, a' Léptső, a' (Fogódzó
Kollát,) a' Folyosó.

25.

A' Szobábann vannak: a' Falak,
a' (Pádimentom Házföld,) a' Szoba-
fedél, az Ajtó, a' Zár, a' Kúlts, az
Ablak, az Ablakráma, az Ablakfiók,
a' (Szeglet Zugoly Kútzkó,) a' (Fűtő-
kementze Kályha,) a' Kandalló.

Házieszközök ezek : az Asztal, a' Karfzék, a' Szék, a' Zsámoly, a' (Lótza Pad,) a' Kanapé vagy Zófa, az Ágy, a' (Kárpit Függőfedél,) a' Tükör, az Almáriom, a' Komód-almáriom, a' Láda, a' Falonnfüggőóra, a Gyertyatartó, a' Méts, a' (Hamvévő Koppantó,) a' Vizellőedény, a' (Szükségtévőszék Szükségszék,) a' Könyvesalmáriom a' Konyhaalmáriom, az Íróeszköz úgy mint: a' Kalamáris, a' Porzótartó a' Ténta, és az (Írótoll Kalamus.) A' Papíros, a' Porzó, a' (Spanyolviasz Petsétviasz,) az Oftyá, a' Petsétnyomó, a' Penitzilus, az Olló.

26. *orja ss, 1863*

Konyhaedények ezek : a' Póltz, a' (Tsípővas Tűzfogó,) a' Vaslapotzka, a' (Tűzszívó Kutats,) a' Vasmatska,

ka, a' Dézsa, a' Szekertze, a' Ros-
tély, a' Nyárs, a' Sültforgató, a'
Vasláb, a' Tűzélesztő, a' (Fújó Fú-
vó,) a' Tűzszerszám úgymint: az
Atzél, a' (Kova Tűzkő,) a' (Gyújtó
Gyútó,) a' Tapló és a' Kéngyertya.

A' Szűrő, a' Mozsár, a' Törő,
a' Vágókés, a' Fazék, a' Tál, a'
Tányér, a' Tálás, a' Tátza, a' Tsé-
sze, a' Sótartó, a' Fedő, a' Kosár,
a' Hordó, a' Kánna, a' (Teknyő
Tekenyő,) a' (Rézüst Üst Vasfazék,)
a' Kasztról, a' Serpenyő, a' Palatzk,
a' Korsó, a' Pohár, az Értzpohár,
a' Tartó, a' Töltser, a' (Kanál Ka-
lán,) a' Ofztókanál, a' Főzőkanál,
a' Kés, a' Villa, a' Spékelő, a' Hab-
sodró, a' Reszelő, a' Gyalú, a' Tü-
zellőfa, a' Szén, a' Szenesserpenyő,
a' Melegítőserpenyő, a' Hamu, a'

Lapát, a' Seprű, a' Fűtővasvilla, a'
Szénvonó, a' Szemétfzedő.

27.

Szükséges még a' Házbann: a'
Lajtorja, a' Köfzörülőkő,) a' Réf
Rőf,) a' Mázsáló vagy Fontoló, a'
(Mérték Nehézség,) a' Kalapáts, a'
Fejsze, a' Fűrész, a' Fúró, a' Szeg,
a' Harapófogó, a' Véső, a' Lámpás,
a' Szita, a' Rosta, a' Tűzoltóveder,
a' Katúlya, a' Zsák, a' Kötél, a' Kő-
telék vagy Spárga, a' Tzéna, a'
(Tő Tű.)

A' Házbann alól van az Udvar.

Az Udvarbann van a' Kút, az
Istálló, a' (Félszer Szén,) a' Tsür
vagy Pajta, a' Galambház.

Az Istállóbann van: a' Jászol, a'
Vályú, a' Gereblye, az (Alom Alam,)
a' Lóvakaró, a' Lókefe.

V. Minémű Emberek készítik az Élelmünket?

A' ki nem dolgozik, az ne is
éljen.

Az Étkek Pénzbe és Fáradtság-
ba kerülnek.

A' Parasztnak (fáradtságosan
nehezenn bajosan) kell a' Mezőt
(mivelni dolgozni.)

Trágyát kell néki oda Szekere-
kenn hordani, szántani, vetni, bo-
ronálni, kapálni, gereblyélni, ka-
szálni, aratni, kötözni, tsépelni,
nyomtatni, rostálni, szitálni, sze-
lelni.

A' (Mezeigazdának földmivelő,
szántóvető Embernek) szükséges a'
Marha, úgymint: a' Ló, az Ökör,
a' Tehén, a' Borjú, a' Bival, a'

Ketske, a' Juh, a' Disznó, a' (Baromfi Aprómarha Majorság,) azaz; a' Kakas, a' Tyúk, a' (Tsirke Tsi-be,) a' Galamb, a' (Kátsa Rétze,) a' Lúd, a' Pujka.

Ezekből kapnak más Emberek Tejet, Aludttojot, Irósvajat, Sajtot, Túrót, Vajat, Zsírt, Húst, és Tojást.

29.

A' Molnár Lisztet őröl Gabonából, a' Malombann.

A' (Zsemlyesütő Pék) Kenyeret, Zsemlyét, Szarvast, Peretzet süt, és el is adja a' Kenyeresbóltjában.

A' Mészáros levágja a' Marhát, és a' Húst (eladja árúlja kivágja) a' Mészárszékbenn.

A' (Vadász Jágér) Vadállatokat, ló és fog.

A' Kertész ás, gereblyél, és plántál is, hasznos Fűveket és Virágokat.

A' Serfőző Sert főz.

A' Pályinkafőző Pályinkát és Szilvapályinkát éget.

A' Kereskedő (Fűszert Fűszerházamot,) Théát, Kávét, (Nádmézet Tzúkhort,) (Malozsát Morzsolaszőlőt,) Aprószőlőt, Fügét és Mandulát árúl.

A' (Kotsisok Szekeresek) nagy terehvivő Szekerekenn hozzák a' Portékákat.

A' Hajósok Vízenn hozzák, Hajókban a' Portékákat.

A' Szakáts vagy a' (Főzőaszfzony * Főzőleány) Étkeket főz.

En-

* A' Főzőaszfzonytsak akkor nevezhetjük helyesenn Szakátsnének, mikor ő a' Szakátsnak vagy Özegeje, vagy pedig Felesége.

Ennyi Emberek gondoskodnak
az (Élelmünkről Táplálásunkról.)

VI. Minémű Emberek munká- lódnak a' Ruházatunkon?

30.

A' Ruházat is sok Pénzbe és Fá-
radtságba kerül.

A' Fonó megfonja a' Lent vagy
Tsepűt.

Lenből finom vékony Fonál
leszsz.

Tsepüből (goromba vastag) Fo-
nál (készül tsinálódik.)

A' Takáts megszövi a' (Vásznat
Vászont) Fonálból.

A' Kalapos Kalapokat (készít tsinál.)

A' Posztótsináló Posztót és Fla-
nélt tsinál Gyapjúból.

A' (Kallós Tsapó) megkalja a'
Posztót.

A' Fesztő megfesti a' Posztót.

A' Matériatsináló gyapjas Matériákat készít.

A' Selyemszövő Selyemmatériákat (sző szöv.)

A' Szabó Ruhákat (készít var.)

A' Tsizmadia Tsizmákat, Topánkákat, és Paputsokat (var készít tsinál.)

A' Sufztér Tzipellőket, Paputsokat és Stibliket tsinál.

A' Timár készíti az azoknak való Bőröket és Talpokat nyers Marhabőrből.

A' Varga Botskorokat és Bakan-tsokat készít.

A' Marhabőrt is kikészíti.

A' Harisnyaszövő Harisnyákat (szöv sző.)

A' Gomböntő Tsatokat és Gombokat önt.

Az (Irhakészítő Lágytímár) kikészíti a' Nadrágoknak és Kesztyűeknek való Bőröket.

A' Szűts Bundákat, Beléseket, Prémeket, Kesztyűket, Karmantyúkat, Sapkákat, Kalpagokat és Nyeregbundákat (készít tsinál.)

A' Tötsináló Tőket tsinál.

A' (Paszamántverő Paszamántszövő) Pántokat, Paszamántokat, Sinórokat, és Gombokat (ver tsinál.)

A' (Varróaszfzony * Varróleány) Fehérruhát var és föltoz.

A' Fehérruha megmosattatik, (megkeményítődik megkeményítetik.)

* A' Varróaszfzony vagy Varróleány hibásann neveződik Varrónénak; mivel így csak a' varró Férjfiúnak Felesége, vagy Özvegyje hívódik helyesenn, ha ő maga se' ha se' var, vagy soha se' vart is.

tik,) megfzárítódik, (megmángoroltatik megmángorlódik) és (kivasaltatik kivasalódik.)

A' (Szappanfőző Szappanos) Szappant főz, és Gyertyát márt.

A' Keményítőttsináló Hajport és Keményítőt tsinál.

A' Kefekötő Keféket, Seprűborostákat, Seprűket, Etseteket és Mészelőket (köt tsinál.)

A' Könyvnyomtató kinyomtatja a' Könyveket.

A' Könyvkötő beköti a' Könyveket.

VII. Minémű Emberek dolgoznak a' Lakásunkon?

31.

Mikor Ház építődik, akkor fok Embernek kell azonn dolgozni.

C

A'

A' Kőmives Kőfalakat rak.

Az Áts (Házfedelet Házfedélt) farag.

A' Kővágó Kővet (tör vág) a' Kőbányábann.

A' Téглаégető Téglát (formál ver) és éget.

A' Mészégető Mészet éget megszűs Kövekből.

A' Napfzamos Mész, Téglát, Kővet és (Vakolatot Maltért) hordoz.

Az Asztalos Asztalokat, Ajtókat, Ablakrámákat és Almáriomokat csinál. Deszkákat is szegez a' Házföldre, azaz kipallolja a' Házföldet.

A' Lakatos Zárokat, Lakatokat, Kultsokat, Sarokvasakat, Tolózárokat és Fordítóvasakat csinál.

A' Kovács (Kapotsborgokat Kapotsvasakat) és Szegeket csinál. (Meg-

vasalja megvasazza) a' Kotsikat, Hinto-
tákat, Póftakotsikat, Szekereket,
Tsézákat, Talyigákat, Talyitskákat
és a' Lovakat is megpatkolja.

Az Öveges Övegfiókokat vág az
Ablakrámákba és Lámpásokba.

A' (Kürtőseprő Kéményseprő)
kisepri a' (Kürtőt Kéményt.)

VIII. Minémű Emberek készí- tik a' Háziefszközeinket?

32.

Az Asztalos tsinálja az Asztalo-
kat, Karfzékeket, Székeket, (Ló-
tzákat Padokat,) Zsámolyokat, Tá-
lasokat, Póltzokat, Pallókat, Fogaso-
kat, Almáriomokat, Komodalmárió-
mokat, Könyvesalmáriomokat, Ágya-
kat és Nyújtódeszkákat.

A' Késtsínáló Késeket, Bitsakokat, Penitzilusokat, Ollókat és (Villákat Vellákat) tsinál.

A' Tzínöntő Tálakat, Tányérokat, Tsészéket és Kanalakat önt Tzínből.

A' (Fazekas Fazokas) Agyagból tsinál Tálakat, Tányérokat, (Fazekakat Fazokákat,) (Tsuprokat, Bögréket,) Lábasokat, Tsészéket, Vályútskákat, Vizellőedényeket és Virágtserpeket.

A' (Bodnár Pintér) Kádakat, Hordókat, Tsebreket, Vedreket, Dézsákat, Kannákat, Vékákat, Puttonokat, (Döbönyöket Putinákat) és Portékáknak való Tonnákat tsinál.

A' Rézmíves (Üstöket Rézüstöket,) Katlanokat és Serpenyőket tsinál, a' Rézedényt is megtzínezi.

A'

A' Kosártsináló Kosarakat fon.

A' Szitatsináló Szitákat és Katulyákat tsinál.

A' Szitaverő Szitafenekeket (ver tsinál) Lószörből.

A' Sárgarézmives Mozsarakat, Töröket, Vasallókat és Gyertyatartókat önt Sárgarézből.

A' Vasedényt a' Kovács (készíti tsinálja.)

A' Vasáros árulja a' Vasedényt.

A' (Bádogos Bádogmives) Bádogedényt készít.

Az Aranymives Aranyból és Ezüsből készít Munkákat.

Az (Órás Óratsináló) Órákat készít és igazít.

A' (Kötélverő Kötélgyártó) Kötetet, Köteléket és Spárgát (ereszt tsinál.)

A' (Bognár Kerékgyártó) Szekereket, Kerekeket, Ekéket és Boronákat farag.

A' Szíjgyártó Hámokat, Nyereg-szerfszámokat, Szíjakat és (Korbátso-
kat Ostorokat) tsinál.

A' Nyerges Nyeregtsináló) Kotsikat, Hintókat és Tsézákat készít.

Az (Esztergályos Esztergáros) Rökkákat, Gusalyokat, Pípfazárokat és Orsókat esztergál.

IX. Az Oskola.

33.

A' Gyermeknek nem tsinálhatnak még sok hasznos Dolgokat. Nem dolgozhatnak sokat. Eleinte meg kell nékiek tanulni, dolgozni.

Az Oskolábann vagyok,

Az Oskolábann megtanúlok szólni, olvasni, írni, számolni, (a' Ka-

tekismust vagy kerefztényi Okta-
tást) és más egyéb sokféle hasz-
nos Dolgot.

A' Tanító tanít.

A' Tanuló tanul.

Vagyon Könyvem.

A' Könyvnek Levelei vannak.

Mindegyik Levélnek két Lapja
vagyon.

Esmérem a' Betűket.

Tudok (sillabizálni Betűket fog-
lalni) és olvasni.

Kimondhatom a' Szótagokat és
Szókat. *

Azt is tudom, hogy mit jelen-
tenek a' Szók,

Megértem a' mit olvasok.

* Szók az egygyes Dolgoknak Képeit,
Szavak ellenben a' világos Értelmeket
adják elő.

Az Íráshoz (Kalamus Penna Író-
toll,) Ténta és Papíros szükséges.

A' (Kálamáris Téntatartó) és
Porzótartó, az Íróeszközhez való.

A' Táblára Krétával írok.

A' (Kötáblára Számvetőtáblára)
Írókövel írok.

Spongziával vagy Letörlőkendő-
vel letörlöm a' Táblát.

(Plajbátszszal Tzeruzával) Líné-
ákat húzok.

A' Lineázó a' Línéázásra szük-
séges.

Meglínéázom az Írókönyvemet.
Az Írótollak Penitzilussal vá-
gódnak.

Nem tudok még Írótollat vágni.
Bépetsételem a' Levelet (Spa-
nyolviaszszal Petsétviaszszal) vagy
Ostya-

Ostyával , és arra rányomom a' Petsétnyomómmal a' Petsétemet.

X. A' Gyermekjátékok.

35.

A' ki nem dolgozik az (dolgotlan henyélő.)

Nem akarok (Henyélőember Henyeember) lenni.

A' ki (munkás dolgos szorgalmatos igyekező,) az megérdemli az Örömet is. Annak szabad játszani, magát (mulatni gyönyörködtetni.)

A' Fiúgyermekek' Játékdarabjai ezek : a' Lapta, a' Széllapta, a' (Korbáts Ostor,) a' Páltzaló, a' Tsigá, a' (Tegez Tsattantónyíl,) a' Póstásíp, a' Kandikálóláda, kilentz (Kugli Teke) és két Golyóbis.

A' Fiúgyermek (Katonásdit Katonajátékot) is játszanak. Akkor van Agyújuk, Puskájuk, Kardjuk, Pisztolyjuk, Pallofsok, Dárdájuk, Lándzsájuk, Dobjuk, Sípjuk és Zászlójuk; Sárkányt is tsinálnak magoknak Papírosból. Azt felrepítik a' Levegőbe.

Mikor szép és kellemetes az (Idő Időjárás,) akkor kimegyünk sétálni.

36.

A' Leánykáknak másféle Játékdarabjai vannak.

Vagyon nékiek (Bábjuk Bubájuk.) (Ágyiruhával Ágynémüvel) nevezetelsenn; Vánkofsall, Dunnával, Lepedővel, Derekallyal, Paplanal; és Ágyterítővel (megrakott megtömött) Böltsőjük vagy Ágyjuk. Van Tálalsok, a' mellybenn Fiókok vannak.

nak. Abbann vannak a' Tálak, Tá-
nyérok, Fazékek, Tátzák, Tsészék és
másegység Konyhaedények.

Étkeket főznek, és elhívják Tré-
fából más Leánytársaikat Ebédre és
Kávéra,

A' Gyermeknek nem szabad
se' Kártyával se' Kotzkával Pénzre
játsszani. Hiszen nintsen Pénzzek.
Nem is (szerezhetnek kereshetnek)
még Pénzt magoknak.

Ők se' ne nyerjenek, se' ne (vesz-
zenek veszjejenek.)

Veszedelmes Játékokat se' játsz-
szanak a' Gyermek. Ne (dobálja-
nak lökjenek hagyigáljanak) Kövek-
kel. Bétörhetnék könnyen vagy az
Ablakot vagy valakinek a' Fejét.

Ne is (mászszanak mászkálja-
nak) vagy ugorjanak. Mert eles-
het.

hetnének, és kitörhetnék a' Karjokat, Lábokat, vagy éppen a' Nyakokat is.

XI. A' négylábú Állatok.

37.

Sok Állat van a' Földön.

Az Állatok is éppenn úgy élnek, és nőnek, mint mi. Lélegznek és esznek azok is.

Sok (nemű fajta) Állatok vannak.

A' négylábú Állatok, négy Lábonn járnak, és szőrösek.

A' Madaraknak Tollai vannak, és repülni tudnak.

A' Halaknak Úszószárnyai vannak az Úszásra.

A' (Kétéletűállatok Amfibiумok) a' Vízben is, a' Szárazonn is élhetnek.

A' Bogaraknak Aprószarvatskái,
és hat vagy több Lábai vannak.

A' Férgeknek nintsen Lába, nem
mehetnek tehát, hanem csak (tsúsz-
hatnak vagy mászhatnak.)

• 38.

Négylábú Állatok ezek: a' bátor
Ló, a' (vidám jókedvű) Tsikó, a'
(munkás dolgos) Ökör, a' hasznos
Tehén, a' kis Borjú, a' (szelíd jám-
bor) Juh, a' víg Bárány, a' szakál-
los Kos, a' (torkos nyalakodó) Kets-
ke, a' sertés Kan, a' (motskos szen-
nyes) Disznó, a' nyivákoló Malatz,
a' vigyázó Kutya, az egerésző Mats-
ka, a' lafsú Szamár, a' békeiségtü-
ró Teve.

Ezek az Állatok a' Házakbann
is felnevelődhetnek. Azért is (ne-
veződnek neveztetnek) Háziállatok-
nak.

39.

A' (Vadak vad Állatok) vagy az Erdőkben, vagy a' Mezőben élnek.

Vad Állatok ezek: a' (fűgár kartsú) Szarvas, a' könnyű Őz, a' félénk Nyúl, a' bátortalan Tengerinyúl, a' (mérges dühös) Vaddisznó, a' (tisztá tisztás) Tengerimalatz, a' gyors Mókus, a' (nevetséges furtsa) Majom, a' gyűjtő Hörtsök, a' túró Vakondak, a' (friss vidor) Eger, a' (nagyehető torkos) (Patkány Potzik,) a' tövises (Süldisznó Sündisznó,) a' kövér Borz, a' tántzoló Murmotér, a' mesterséges (Kasztor Hód,) a' lusta Lajhár, a' félénk (Szárnyas-eger Denevér Böregér,) a' megelégedő (Irámszarvas Nyargalótz,) a' (futó szaladó) Jávorszarvas, a' (szilaj

laj vad) Szarvorrú és az erős Víziló.

Az Elefánt a' legnagyobb (száraz földi) Állat.

Ezek az Állatok Fűvet, Falevelet vagy Gyümöltsöt esznek mindnyájukon.

40.

A' ragadozó Állatok megölik és megemészttik a' többi Állatokat.

Ragadozó Állatok ezek: a' (büszke kevély) Oroszlán, a' (rettenetes irtóztató iszonyú) Tigris, a' (tarkás foltos) Leopárd, a' nagyehető Farkas, a' (ravasz tsalárd) Róka, a' (szőrös bojhos bozontos) és otromba Medve, a' telhetetlen Torkosborz, az éleslátású Hiúz, a' vad Matska, a' fojtó Nyest, a' bűdösítő Görény, a' (ravasz álnok) Vidra, a' kartsú (Menyét Menétke.)

IV. fejezet az állatokról 41.

Az Állatoknak szükségtelenül
Ruha.

A' Juhnak (Gyapja Gyapjúja) van.
A' Disznónak Sertéje van. A' Lónak
Serényje van.

Az Ökörnek, Tehénnek, Bor-
júnak, Matskának, Kutjának és más-
egyéb sokféle Állatnak, Szőre va-
gyon.

A' Bikának, Ökörnek, Tehén-
nek, Ketskének, Vadketskének, Kos-
nak és sok másféle Állatoknak (Szar-
va Szarúja) vagyon.

A' Szarvasoknak is' (Szarvai Sza-
rúi) vannak.

A' (Tövisesdisznónak Tüskésdisz-
nónak és Suldisznónak) Tövissei
vannak.

A' Matskának, Tigrisnek és
Híúznak (Bajuszfa Bajsa) van.

A' Medvének Körmöstalpa van.
A' Lónak Körme van. A' Tevének
(Púpja Hátpúpja) van. A' Kétpú-
postevének Nyerge van.

Legtöbb Állatnak Szája és Far-
ka van. A' Disznónak, és Vakon-
daknak hosszú Orra van. Az Ele-
fántnak leghosszabb Orra van.

42.

Némelly Állatok árthatnak. A Lo-
vak rúgnak. A Kosok taszítanak. Az
Ökrök döfnek. A' Szarvasok nyársol-
nak. Az Elefántok keresztülszúrnak.
A' Matskák karmolnak. A Farkasok
(tépnek szaggatnak.) A' Medvek foj-
tanak. Az Oroszlánok széllyeltörnek.

43.

Az Állatoknak is van Szava.

A' Kutya ugat vagy morog. A'
Matska nyávog. A' Ló nyerít. Az

D

Ökör

Ökör és a' Tehén bögg. A' Juh bé-
get. A' Ketske mekeg. A' Disznó
röfög. A' Medve mormol. A' Far-
kas és az Oroszlán ordít.

44.

Az Egerek, Borzok, Rókák,
és Tengerinyulak a' Föld alatt lak-
nak Lyukakbann.

A' Szarvasok, Őzek, Vaddisznók és Nyulak, a' fűrű Erdőkben
tsinálnak Fekvőhelyet magoknak.

A' Mókusok, és Majmok a' Fák-
kon (tartózkodnak laknak.)

A' (Kasztorok Hódok) a' Víz-
hez közel, rendes Házakat építenek
magoknak.

45.

A' négylábú Állatok eleven Köly-
keket hoznak a' Világra. Bizonyos
Időig Tejjel szoptatják a' Kölykei-
ket.

ket. Azért is (neveződnek nevezetnek) Szoptatóállatoknak.

A' (Foka Tengerifoka,) a' (Medvefoka Tengeriborjú) és Oroszlánfoka is, Szoptatóállat.

46

A' Szoptatóállatok felette hasznosak nekünk Embereknek.

A' Lovak Lovaglásra és Terehhúzásra használódnak.

A' Szamarakat Terehhordásra használjuk.

A' Kutyák megőrzik a' Házat, Udvar, Nyájat és Tsordát.

A' Vadászkutyákat, a' Vadászatra használjuk.

A' Matskák és Sündisznók megfogják és megölik az Egereket és Patkányokat.

Felette sokféle Állatoknak a' Húsát megesszük.

A' Bivalyoktól, Tehenektől, Ketskéktől és Juhoktól Tejet fejünk.

Tejből Irósvaj, Sajt és (Túró Lágysajt) tsinálódik.

Ganéjjal megtrágyazzatik a' Föld.

A' Juhgyapjú (meggyártódik, megkártoltatik) és megfonattatik.

A' (megfont megfonott) Juhgyapjúból Harisnyák, Kesztyűk, Sapkák, Pakrótzok, Posztók és Matériák (tsinálódnak készülnek.)

A' goromba Kalapok Juhgyapjúból, a' finom Kalapok pedig Nyúl, Tengerinyál, és (Kasztor Hód) Szőrből készülnek.

47.

Az Ökör', Tehén', Borjú', és Ló', Bőre ktsávváltatik, kikészíttetik.

A'

A' kikészített Bőrből (Tzipők Tzipellők.) Stiblik, Paputsok, Tsiz-mák, Topánkák, Bakantsok és Bots-korok tsinálódnak.

A' lágyann kitsávalt Ketske, Juh, Szarvas és Öz Bőrből, Nadra-gok és Kesztyűk készülnek.

Szamár és Disznó Bőrből, Dob és Pargament tsinálódik.

A' Tigris és Medve Bőrt, (Ló-takaróknak Tsótároknak Tsujtároknak) használjuk.

A' Disznók' Sertéjéből Kefék, Seprűk és goromba Etsetek készülnek.

Borz Szőrből finom Etsetek tsinálódnak.

Angoraiketske Szőrből Teveször-fonál, és Teveszörmatéria tsinálódik.

Elefántfogból vagy az úgy
nevezett Elefánttsont.

Elefánttsontból, az Állatok' Szar-
vaiból és Tsontjaiból Fésűk, Pikszisek,
Gombok, Páltzagombok, Vadászkür-
tök, (Tsutorák Szopókák,) Puska-
porostülkök és másegyébb sokféle
Munkák (esztergályozódnak eszter-
gályoztatnak.)

Marha és Juh Zsírból vagy Fagy-
gyúból Gyertya mártódik és Szap-
pan főződik.

Juhból Hegedűhúrok készí-
tődnek.

Fekete Lószörből Matériák ké-
szülnek. Fehér vagy fekete Lóször
a' Hegedűvonókra is szükséges.

Marha és Lószörrel kitömöttet-
nek a' Vánkusok, (Szörderekállyak
Matrázok,) Nyergek, Kanapék vagy

Zófák , Székek, Kotsik , Hintók és
Tsézák.

A' Marháknak levagdalt Körme-
iből és Hulladékaiból Enyv főzettetik.

Tzethalból kapjuk a' (Halhéjjat
Haltsonatot) és (Halzsírt Halháját.)

XII. A' Madarak.

49.

A' Madaraknak Fejénn van az
Orr , a' Bőrén a' Toll , az Oldalánn
a' Szárny , a' Hátúljánn a' Fark , alól
a' Lába , a' mellyenn az Ujjak és
Körmök vannak.

A' Nyakánn van a' Begy.

Egynéhány Madárnak Taréj vagy
(Búb Bóbita) van a' Fejénn.

A' Madarak nem hoznak ele-
ven Madárfiúkat a' Világra, Fészkeket
tsinálnak magoknak , és abba tojnak.

Tojásból költik ki a' Fiaikat.

A' Tojásnak Részei ezek: a' Tojáshéj, a' Tojásfehére, a' (Tojászékke Tojássárgája.)

50.

(Tyúknemű Tyúkfajta) Madarak ezek: a' Kakas, a' Tyúk, a' Tsirke, a' Pujka, a' Fogolymadár, a' Páva, a' Fátzán, a' Fürj, a' Galamb, és a' Gyöngytyúk.

Éneklő Madarak ezek: a' Patsírta, a' Seregély, a' Húrosmadár, a' Feketerigó, a' Veresbegy, a' (Pinty Pintyőke,) a' Tengelitz, a' Kanárimadár, a' Tsíz, a' Kenderike, a' Pirók, a' Barázdabillegető, a' (Fülemile Filemile,) a' Billegető, a' (Tzinke Tzinege,) a' Fetske, a' Veréb, az Ökörszem, a' Sármány, a' Sordély, a' Zöldike.

A' Lúd, a' 'Kátsa és a' Hattyú
Úszómadár. Úszóhártya van mind-
egyiknek a' Lábánn.

51.

A' Golya, Darú, Gém, (Bibitz
Libutz,) (Szalonka Snef,) Túzok,
Strutz, (górlábú gazlábú motsáros)
Madár. Ezeknek hoszszú Lábok és
Orrok vagyon.

A' Holló, Varjú, Szarka, Tsó-
ka, Kakuk, Harkály, Papogój, Pa-
raditsommadár és a' felette pitziny
Kolibri.

A' Bagoly, Keselyű, Ölyv és
a' Sas, Ragadozómadarak. Ezek-
nek görbe Orrok vagyon.

52.

A' Madaraknak is vagyon Szava.

A' Kakas kukurékol. A' Tyúk
(karátsol kodátsol.) A' Tsirke tsi-

pog. A' Lúd gágog, A' Kátsa há-
 pog. A' Galamb nyögdétsel, A'
 Gerlitze nevet. A' Dobosgalamb do-
 bol. A' Tengelitz, Tsíz, (Pinty
 Pintyőke,) Kenderike, Patsírta, (Tzin-
 ke Tzinege) és Pirók énekel.

A' Rigó és Kanárimadár megta-
 núl Nótákat fültyülni.

A' (Fülemile Filemile) és a' Fűrj
 ver.

A' Fetskék és Verebek (tsiripol-
 nak tsiribelnek.)

A' Seregély, Szarka és Papagój
 megtanúl egynéhány Szót kimondani.

A' (Kakuk Kakukmadár) sokszor
 így kiált egymásutánn: kakuk! kakuk!

A' Madarak (megvedlik mago-
 kat, elhánnyák a' Tollaikat) bizonyos
 Időbenn. Elvesztik a' régi Tollaikat,
 és újakat kapnak azok helyett.

A' Golyák, Seregélyek, Fetskék, Fűrjek és Vadludak, (eltakarodnak elköltöznek) tőlünk mikor a' Tél közelget. Akkor melegebb (Országokba Tartományokba) repülnek. De a' Tél után ismét visszajönnek hozzánk. Az ilyenek bújosó Madaraknak neveztetnek.

53.

A' Madarak sok Hasznót és Örömet szereznek, az Embereknek.

A' Tyúkok tojnak.

A' Kátsa, Lúd és Hattyú Tollaiból tollas Ágy készül.

A' Lúd', Holló', és Pujka' Tollszárából Írásra és Rajzolásra való Pennák tsinálódnak.

Ejnye be jó Íze vagyon a' Tyúk, Lúd, Katsa, Galamb, Fűrj, Fogoly-madár, Fátzán és másféle sok Madár Húsának !

A' Sasok, Keselyük és Hollók,
megemésztk a' Döghúst.

A' Gólyák megemésztk a' zöld
Békákat, varantsos Békákat és kí-
gyókat.

A' (Pintyek Pintyökök,) Vere-
bek és sok másféle Madarak letisz-
títják a' Fákról a' Hernyókat és más-
egyébb ártalmas Bogarakat.

A' (Sólymot Sólyommadarat)
Vadászatra használjuk.

XIII. A' Halak.

54.

(Halpénz Pikkely) van a' Ha-
lak' Hátán. Némelly Halaknak (sí-
ma síkos) Bőre van. Elöl Szájok,
hátúl Farkok vagyon. A' Halaknak
Tsontját Tüskének vagy Szálkának
nevezzük.

A'

A' Halak nem hoznak eleven Fiúkat a' Világra. Tojáskákat tojnak. Ezen Tojáskák, a' mellyeknek Ikra a' Neve, kiköltődnek a' Napnak Melegsége által.

Esmérek egynéhány Halat. Azoknak Nevei ezek: Ángolna, Menyhal, Pisztráng, Aranyponty, Köviponty, Viza, Lazatz, (Keszeg Fehérhal) Har-tsa, Tsuka Ponty, Héring, Tőkehal.

A' Halak Vízben élnek, és nintsen Szavok.

Felette sokféle Halak megevődnek.

A' legjobb (Enyv Enyő) (Vizahólyagból Vizahójagból) van.

XIV. A' (Kétéletűállatok Amfibiumok.)

Némelly Állatok a' Szárazonn is, a' Vízben is egyformán élhet.

nek. Az ilyeneket (Kétéletűállatoknak Amfibiumoknak) nevezzük. Egynehány Kétéletűállatnak (sima síkos) Bőre van, másféléknek (Pikkelyjek vagy (Tekenőjök Paizzsok) vagynak. Egynehánynak Lába van; a' többinek pedig nintsen. Az ilyenek vagy tsúfznak vagy úfznak.

A' zöld Békának, varantsos Békának, Gyíknak, Tekenősbékának, Sárkánynak. (Krokodílnak Krokodílusnak,) Lábai vannak.

A' Kígyónak, Viperának, vagy Kurtakígyónak, (Rántzaskígyónak Vakkígyónak,) nintsen Lába.

Egynehány Kígyók mérgesek.

A' Tekenősbékának Húsa meg-evődik. A' (Tekenőjéből Héjából) (Berbentzék Pikkelyek) és sok másféle ékes Munkák tsinálódnak. Sok Ember a' zöld Békát is megeszi,

XV. A' (Bogarak Inszektumok.)

56.

A' Bogárnak hat vagy több Lába is vagyon. A' Fejénn vagyon az Orra, a' fok Aprószarvatskája és a' Szeme. A' Testénn külömbféle (Bévágások Bémetszések Rovátkok) vannak. Egynéhány Bogárnak Fülánkjaja, a' többinek pedig (Ráklába Olója) és (Fogója Tsípője) van.

Bogarak ezek: a' Hangya, Méh, Bögöly, Légy, Bolha, Trütsök, Sáska, Lódarázs, Here, Fénybogár, Tserebüly, Szarvasbogár, Tetű, Tserebogár, Lisztféreg, (Atka Kollants,) Moly, Szúnyog, Fülbemászó, Herényó, (Tsótán Lágybogár,) Szénybogár, (Pillangó Lepke Pille,) Skorpió, (Selyembogár Selyemeresztőbogár,).

gár, Pók, Szöktésér, (Büdösféreg Poloska,) Darázs.

57.

A' Bogaraknak legnagyobb Rése négyyszer átalváltozik.

Eleinte Tojáskákban vannak (bérekesztve bészárva.) Azokból pedig (Férgek Kukatzok) (Nyűvek Pondrók) vagy Hernyók (búvnak bújnak) ki. Ezek elváltoznak (Pupákká Hernyóbábokká.) Bizonyos Idő múlva megnyílnak a' Pupák, és akkor (Lepkék Pillangók) jönnek ki azokból. Ezek a' (Lepkék Pillangók) ismét tojnak azután pedig meghalnak.

Némelly Bogár is hasznos az Embereknek.

A' (Méh Méhetske) Viaszt és Mézet készít.

A' Selyembogár Selymet ereszt.

A' Rákok megevődnek. Az ő
Lábaikonn Ollók, a' Gyomraikonn
pedig Rák szemek vagynak.

XVI. A' (Férgek Geleszták.)

58.

A' Férgeknek nintsen se' Vére,
se' Füle, se' Orra, hanem tsak hi-
deg (Nedve Nedvesége) és sok Apró-
szarva.

Az Emberek' és Állatok' Testei-
benn, Férgek találódnak.

Az Elsőkukatz a' Földbenn van,
a' Piótza és Tsigá, a' (Motsárok-
bann Posványokbann;) a' Tekenös-
tsigá és Osztriga pedig a' Tenger-
benn vagyon.

A' Tsigáknak tsak egy Héja,
nevezetesenn; Tsigaháza, a' Teke-

nőstsigáknak és Osztrigáknak pedig két. (Héja Tekenője) vagyon.

Vagynak olly (Héjak Tekenők) is, a' mellyeknek azért Gyöngyház a' Neve, mivel azokbann néha Gyöngyök (találatnak találódnak.)

XVII. A' Plánták.

59.

Az Élőfa, Bokor, Tsemeté, Növények, Fű, Gomba, Moh és a' Penész a' Plántákhoz való.

A' Plánták valóbann Növések. A' Földbenn kelnek ki Magokból.

A' Plánták nem láthatnak, nem hallhatnak, nem szagolhatnak, nem kóstolhatnak és nem is érezhetnek úgy, mint az Állatok. Nintsen nékiek Érzékek.

A' Növések nem adhatnak magoktól semminémű Hangot. Magoktól

tól a' Helyekből se' mozdúlhatnak ki,
mint az Állatok.

Ha a' Földbe tévődik, vagy esik
a' Mag, tehát akkor magdagad, ki-
tsirázik, Gyökeret botsát és kikél.

Ha a' Földből kihúzódik a' Plán-
ta, tehát akkor elhervad és elszárad.

Minden Élőfának Gyökere va-
gyon. A' (Törsök Faderék) a' Gyö-
kerenn áll. A' Törsöknek Ágai van-
nak. Az Ágoknak (Gajjai Gallyjai)
vannak. A' (Gajjokonn Gallyokonn)
Bimbók vagynak. A' Bimbóból nő
ki a' Levél és a' Virág. Virágból
leszsz a' Gyümöls.

A' Levelek, a' Virág és a' Gyü-
möls Szárazonn függ.

Fagyümölsök ezek: az Alma,
Körtvé, Tseresznye, Nyáriszilva,

Szilva, Gesztenye, Mandula, Nyaspolya, Dió, (őszi Baratzk szőrös Baratzk,) (sárga Baratzk kajsi Baratzk,) Füge, Birsalma, Tzitrom, Narancs, Szederj.

Gyümöltsfákonn (terem nő) a'
Gyümölts.

Almafákonn terem az Alma.

Körtvéfákonn terem a' Körtvé.

Minémű Fánn terem a' Tseresznye?

61.

Az Erdőkbenn Ligetekbenn és
(Harasztokbann Berkekbenn) nőnek
a (vad Élőfák vad Fák.)

Tölevele és (Gubója Tobozza)
vagyon: a' Fenyőfának, Jegenyefának,
Topolyfának vagy Vadfenyőfának,
és Veresfenyőfának.

(Gajjosfák Gallyosfák) ezek: a'
Nyírfa, Fűzfa, Égerfa, Bikfa, Hárs-

fa, Szilfa, vad Gesztenyefa, Akáts-
fa, Nyárfa.

A Tölgyfánn és Tserfánn Mak k
terem.

A' Kökény, Mogyoró, Rózsa,
Tsipke, Tengeriszőlő, (Peszmete
Egres Piszke,) (Malina Málna,) Bod-
za, (Fenyőmag Boróka,) Afonya és
Mágla Bokrokonn vagy Tsemeté-
kenn (nő terem.)

A' (Szamótza Eper) a' legjobb
és legédesebb Szemetske.

A' Szőlőfej Tökénn terem, A'
Szőlőfejenn egygyüttfügg sok Sze-
metske.

62.

Legszükségesebb nekünk Embe-
reknek a' Gabona.

Búzából Lisztet őröltetünk a'
Malombann, A' Tésztaétkek, a'

Keményítő és a' Hajpor, Búzalisztból készül.

A' Rozsból is Liszt (öröltetik őrlődik) a Malombann. Rozslisztből (süttetik sütődik) a' legjobb bízű Kenyér.

Haritskamagból, Haritskadara és Haritskakása (darálódik daráltatik.)

Az Árpa a' Serfőzésre haszná-lódik.

Árpából (Árpadara Árpakása) darálódik.

A' Zab, a' Lovaknak legjobb Abrakja.

Borsóból, Lentséből és Babból jó Étkek készülnek, az Emberek' számára.

Bükkönnel (abrakoltatnak hiz-laltatnak) a' Tyúkok és Galambok.

A'

A' Tejbenn (főtt főzött) Sárgakása is jóízű.

A' Szalma, a' Marhák' Étetésére szükséges.

A' Kalász, a' Szalmaszáll' Tetején van. A' Szemek a' Kalászbann vannak.

A' Kertivetemények ezek: a' Répa, (Sárgarépa Murokrépa,) (Vörösrepa Tzékla,) Retek, Saláta, Káposzta, (Kellkáposzta Olaszkáposzta,) Virágoskáposzta, Krumpli, Tsitsóka, (Ugorka, Uborka,) Sárgadinnye, Görögdinnye, Tök, Spárga, Petrezselyem (Paréj Spenát,) Zeller, Artitsóka, Torma.

Az Étkekre való (Fűszernek Fűszer-számnak) ezek (használódnak használtatnak:) a' Bors, Gyömbér,

Szeretsendió, Kömény, Ánis, Olasz-
kömény, Majoranna, Méhfű, Zsá-
lya, Izsop, Rozmaring, Üröm, Ve-
reshagyma, Foghagyma, Sáfrán,
Mustármag.

Orvosságoknak használódnak
ezek: a' Szekvirág, (Katang Tzi-
kori,) Lapúgyökér, Mák, kerti Szek-
fűgyökér, Jalappa, Rabarbara, Száz-
szorszépfű sok másféle Növényekkel
Gyökerekkel és Fűvekkel egygyütt.

A' (Szeklitze Vadsáfrán) és a'
(Búzér Festőfű) Festésre szüksé-
ges a' Festőknek.

64.

Kerti és Mezeivirágok ezek:
a' (Motsárvirág Sárvirág,) Rukertz,
Búzavirág, Szarkaláb, (Napraforgó
Tányérvirág,) Gyöngyvirág, Liliom,
Nartzis, Szekfű, Rózsa, Tulipán,
(Hó-

(Hógulya Hólapta,) Kardfű, (Viola Ibolya,) Paputsvirág.

A' Fű, Lóhere, Tsalán, (Bogánts Szamártövis) és másegyéb sokféle Fű a' Marhák' Étetésére való.

A Fű (lekaszállódik lekaszáltatik) (megszárítódik megszárítottatik,) aztán Széna vagy Sarjú lesz belőle.

Egynéhány Fűvek mérgesek, nevezetesen: a' Natragulya, Bürrök, (Mafzlag Tsudafű.)

65.

A' Gombák a' Földből az Élőfákonn és a' Vízben is nőnek.

A' Vargánya, Szarvasgomba, (Kutsmagomba Szömörtsökgomba) és még egynéhány másféle Gomba is megevődik.

A (Döggomba Légyölögomba) mérges.

A' (Tengerigomba Spongyia)
Letörlésre, a' Tapló pedig (Tűzélesztésre Kiütésre Meggyújtásra) való.

A' Moh a' Földönn, Kövekenn, Élőfakonn és Házfedelekenn is (nő terem.)

A' Nád (Tsévesorsókra Tsősorsókra) és Házfedelekre használódik.

Spanyol Országi Nádból Páltzákat (hordunk hordozunk.)

(Tzúkornádból Nádmézplántából) (Tzúkor Nádméz,) Béfőzöttméz és (Rum Rumpályinka) (készül készíődik.)

Kávéfa, Théabokor, Szekfűborsfa, Kakaófa és Borsbokor, nem terem nálunk. Ezek olyan Tartományokban (nőnek termenek termenek,) a' hol felette meleg szokott lenni.

66.

A' (Pamut Gyapott) Bokrokonn
nő, Pamutból Karton, (Tzitz Tzitz-
karton,) Nanking, Manselster és
más egyéb Matériák tsinálódnak.

Lenből Fonál fonódik. Fonál-
ból Tzérna (sodródik sodortatik,)
Tsipke kötődik, és Vászon, Kanavász,
Asztalikészület, (sáhos sávolyos) vagy
háromnyüstös Vászon szövődik.

Kenderből Istráng, Alatság, Ter-
helő, Puttonpánt, és Kötelék vagy
Spárga (sodródik sodortatik.)

A' Riskása egészes Étek. A'
Rakk nevezetű Pályinka is Riská-
sából főződik.

XVIII. A' Föld.

67.

A' Föld igen nagy, hoszszúkás
Formája vagyon. A' Földgolyóbi-
sonn le van formálva.

A' Földönn vannak: Mezők,
Szántóföldek, (Rétek Kaszálók,)
Kertek , Lapályok vagy (Térségek
Ronaságok Síkságok,) Hegyek, Völ-
gyek, Dombok, tűzokádó Hegyek,
jeges Hegyek, Havasok , Szőlőhe-
gyek, Barlangok, (Üregek Nyílá-
sok,) Kősziklák, Szigetek és Felső-
getek.

68.

A' Föld Vízzel körül van ke-
rítve.

Sok Helyenn (kiforr kibuzog)
a' Víz a' Földből.

Ha öszvegyülhet a' Víz , akkor
Forrás, Kút, Tó, Posvány vagy Mo-
tsár leszsz belőle.

Ha elfoly a' Víz , akkor Patak,
Tsurgó, Folyóvíz, vagy nagy Fo-
lyóvíz leszsz belőle.

Min-

Minden Patak, Folyóvíz, és nagy Folyóvíz a' Tengerbe (foly folyik.)

A' Tenger' Vize sós. Azt meg nem lehet inni.

A' tiszta Víznek nintsen se' Szaga, se' Íze, se' Színe.

A' tiszta Víz általlátható és folyó.

Víz nélkül el nem élhetünk. Szükséges a' Víz Itálnak, Főzésre, Mosásra, Fehérítésre, Öntözésre, Tűzoltásra 's a' t.

A' Főttsó (sós Forrásokból Sóforrásokból) (főződik főzettelik.)

A' Savanyúvizek, Kecerüvizek és a' meleg (Ferdők Feredők Fördők Bányák) Egéségünkre (válnak szolgálnak.)

69.

Kulömbféle (fajta nemű) Föld vagyon. Nevezetesen: a' Porföld,

Agyagföld, Agyagsár, (Tsupóföld Margaföld.)

Agyagföldből készülnek a' Faze-
hak, Tálak, Tányérok, Tátzák,
Tsészék és Korsók.

Az Agyagsarat Házépítésre és
Kementze' Tapasztásra használjuk.

A' lárga, veres és fekete Föld-
det Rajzolásra, (Képirásra Pingálás-
ra) és Festésre használjuk.

Krétával írhatunk.

Só is többféle vagyon a' Föld-
benn. A' Kösöt (örömost örömost)
nyalják a' Szarvasmarhák, Lovak,
Ketskék és Juhok. A' Keserűsó olly
Orvosság, melly a' Hast (megindít-
ja, meghajtja.)

A' Gálitzkö és a' Timsó szüksé-
ges a' Festésre.

Az (Egérkö Egérmaszlag) a'
legerősebb Méreg. Vele (irtódnak

ki, étetődnek meg) az Egerek és Patkányok.

A' (Büdöskövet Kénkövet) Tűzgyújtásra használjuk.

Büdöskőből, Salétromból és Szénporból (készül tsinálódik) a' Puska-por.

Kőszénnel, (Törfvel Gyeptőzeggel) és Tőzeggel befütünk.

70.

Az Értzek a' Földbenn (találód-nak találtatnak.)

Az Arany és az Ezüst (előkelő nemes) Értz. A' Veresréz, Tzín, (Ón Ólom) (nemtelen alávaló) Értz.

Aranyból, Ezüsből és Veresrézből Pénz (verődik verettetik.)

Az Aranypénz Nemei ezek :
a' Körmetziarany, Hollandusarany, Duplaarany, Szuferéndor és Fél-szuferéndor.

Az Ezüstpénz Nemei ezek: a' Garas, (Ötös Ötkrajtzáros,) (Hetes Peták,) Tízes, Márjás, Húfzas, Kétmárjásos, Forintos, Félforintos, Ötgarasos, Négymárjásos, Tallér, (Koronástallér Nyoltzmárjásos.)

A' Veresrézpénz Nemei ezek: (Babka Fillér,) Félkrajtzár, Krajtzár, Póltura, Félpóltura, Kispénz, Garasos, Kétgarasos, Ötgarasos, (Tízgarasos Félforintos.)

A' Bankótzédula' Nemei ezek: Forintos, Kétforintos, Ötforintos, Tízforintos, Huszonötforintos, Ötvenforintos, Százforintos, Ötszázforintos, Ezerforintos.

71.

Az Értzeket a' Bányákból kapjuk. A' (Bányászok Hevérek) (mivelik dolgozzák) a' Bányákat, és azokból is hordják fel az Értzeket,

Felette fáradságos és veszedelmes a' Bányászság.

A' Bányákban találhatik a' Kénesösértz, Piskoltz, Galmajértz, Kobáltértz, Tzinkértz és Vizmüértz.

A' Kényeső Tükörtsinálásra, Orvosságokra és másegyéb sokféle hasznos Dolgokra szükséges.

A' Piskoltz az (Üvegtsináláshoz Övegtsináláshoz) szükséges.

Galmajértzből és Veresrézből tsinálódik a' Sárgaréz.

Kobáltértzből gyönyörű kék Festék tsinálódik.

A' Vizmüértz, a' Veresrézedénynek Megtízinezésére használtatik.

72.

A' Földbenn is, és a' Földön is lehet sokféle Követ találni.

A' (Mészkö Mefzeskö,) Gipszkő, Homokkö, Terméskő és Márványkö, az Építésre szükséges.

Találtatik (fehér fejr,) veres, zöld, fekete és tarka Márvány is.

A' Mezeiköveket az Uttzak' Kirakására használjuk.

Gipszkőből és Alabastromból Oszlopképek vagy Állófaragottképek, Melyképek, (Vázák Régiformájúedények,) és másegyébb Figurák tsinálódnak

(Palakőből Foszlókőből) Házfedelek, és (Írotáblák Kötáblák) (tsinálódnak készülnek.)

(Tűzütésre Kiütésre) a' (Tűzkövet Kovát) használjuk.

A' Mágneskö magához húzza a' Vasat.

Kígyóköből Mozsarak, Török, Kotzkák, (Kalamárisok Téntatartók,)

Porzótartók, Íróedények, Melegítő-
kövek, Golyóbisok és más fokféle
Munkák készülnek.

A' (Tsillámkö Hártyakő) (által-
látható általlátszó világos.) Ablak-
fiókok vágódnak belőle.

73.

A' Drágakövek Tzifraságokra
és Pompára valók.

A' Drágakövek Nemei ezek: a'
veres Rubín, a' kék Zafír, a' sár-
ga Topáz, a' veressárga Hiatzint,
a' violaszínű Ametisztus, a' zöld Sma-
ragd, a' fététveres Gránát, a' vilá-
gos Kristály, a' (vernyeges vereses)
Karniól és a' kék Lazúrkő.

A' Gyémánt, a' legjelesebb Drá-
gakő. Ennek éppenn úgy nintsen sem-
miféle Színe, mint a' tiszta Víznek,
ezennkívül (igen felette) kemény is.

Az Övegesek vele (vágják metfzik)
az Öveget.

Mindennémű Földbenn találtató
Dolognak, Ásvány vagy Darabértz
egy Szóval a' Neve.

Némelly tanúlt Férjfiúnak va-
gyon Ásványospalotája vagy Darab-
értzespalotája.

XIX. A' Levegő és az Ég.

74.

A' Föld felett az Eget vagy Le-
vegőeget látjuk.

Nappal a' Nap süt. Éjjel a' Tsil-
lagok világítanak, (Néha némelly-
kor) a' Hóld világít; és akkor Hóld-
világ van.

A' Tsillagok nem olly kitsinyek
valóbann, a' millyeneknek látszanak.
Sokkal nagyobbak (a' Földnél, mint
a' Föld.)

Nem látjuk minden Éjjel a' Hóldat. (Újholdkor Hóldújúláskor) éppenn nem látjuk a' Hóldat. Az első Fertálybann (nevekedik nagyobbodik) a' Hóld. (Hóldtölténn Hóldtöltekor) az egész Hóldat látjuk. Az utolsó Fertálybann pedig fogy a' Hóld ismét.

Ha a' Hóld a' maga (Forgásakor Járásakor) a' Nap és a' Föld közé jut, akkor (Naphélfogyatkozás Napfogyatkozás) (származik ered támad.)

Ha pedig a' Föld a' maga Forgásakor a' Nap és a' Hóld közé (jut esik,) akkor Hóldfogyatkozás támad.

Némellykor Űstököstsillagok is mutatják magokat az Égenn. Az ilyen Tsillagoknak hosszú és világos Farka vagyon.

Az Eget és a' Földet, a' Napot,
Hóldat és a' Tsillagokat, öszvesé-
gesenn Világnak (hívjuk nevezzük.)

75.

Az egészsz Föld körül van vé-
ve Levegővel. A' Levegőt megil-
lethetjük és érezhetjük. Levegő nél-
kül nem élhetnek se' az Emberek,
se' az Állatok.

A' Levegőnek erős és kemény
Mozgásából Szél, Szélvész és For-
gószél támad.

A' Földből nedves Gőzök (emel-
kednek mennek) felfelé.

A' Föld' Gőzéből támad a' Har-
mat, Köd, Felhő, (Első, Eső) Orszá-
goseső, Záporeső, Felhőszakadás.

Ha (ferdén kajátsonn) süt a'
Nap az Esőtseppek közé, akkor
Szivárvány támad.

Az Eső megújítja a' Plántákat ,
Állatokat és Embereket.

76.

Mikor (igen felette) hideg a'
Levegő , akkor megfagynak a' ned-
ves Gőzök a' Levegőbenn , és Hó ,
Dér , Dara , Jégcső támad belőlök.

Ha a' Víz megfagy, akkor Jég
leszsz belőle.

A' Földből éghető Gőzök is men-
nek felfelé , és (öszvegyülekeznek
öszvegyülnek) a' Levegőbenn.

Éghető Gőzőkből támad a' Tüz-
golyóbis, (Bolgyótűz Lidértz) és a'
Tsillagesés.

Akkor látjuk az Égenn a' Vil-
lámlást mikor Égiháború van.

Akkor villámlik , (dörög meny-
dörög zeng) az Ég.

A' (Villám Villámlás) okozza
a' (Menydörgést Égzengést,)

A' Villám ártalmas, de a' Meny-
dörgés nem ártalmas.

Néha megöli a' (Menykő Isten-
nyila) az Embereket és Állatokat.
Leüt a' Menykő és meggyújtja, a'
Házakat, (széllyelzúzza széllyelha-
sogatja) az Élőfákat, és elolvasztja
az Értzeket. Mikor a' Villámot lát-
juk, már akkor nintsen semmiféle
Veszedelem.

XX. Az Idő.

77.

Akkor vagyon (Nap Nappaliidő)
mikor a' Nap (feljön felkél;) mi-
kor pedig a' Nap (lemegy lenyug-
szik) akkor Estve vagyon.

A' négy Napidői ezek: A' Reg-
gel, a' Dél, az Estve, az Éjféli.

Reggelre a' (Dél előtti Idő Dél-
előtt,) a' Délelőttre a' Dél; a' Dél-
re a' (délutánni Idő Délutánn,)
Délutánnra az Este, az Esteutánn
az (Éjtzaka Éj) és Éjféli követke-
zik.

A' (Napkelet Napfeljöte) előtt
a' (Hajnalhasadás Hajnalszürkület)
van. Akkor a' Piroshajnalt látjuk.

(Napnyugodtkor Naplemenetkor)
az Esthajnalt látjuk; azután pedig
az Alkonyodás következik.

Egy egészsz Napbann huszon-
négy Óra vagyon, egy Órábann pe-
dig négy Fertály, vagy hatvan Mi-
nuta van.

Az Óra tizenkét Órát mutat.
Most — Óra van. Most — Órát
ütött. Most — fél Óra vagyon. Egy
Fertály, két Fertály, három Fer-

tály vagyon — Órára. (Rövid Idő
mulva nem sokára) — Óra leszsz.
Mindjárt — Óra leszsz. Éppenn most
vagyon — Óra. Elmúlt már — Óra,

78.

Egy Hétbenn hét Nap vagyon,
nevezetesen: Hétfő, Kedd, (Szer-
da Szereda,) Tsötörtök, Péntek,
Szombat, Vasárnap.

Egy Hónapbann harmintz, vagy
harmintzegy Nap van.

Tizenkét Hónap (öszvevéve Ösz-
veséggel) egy Esztendőt (teszen tesz.)

A' Tizenkét Hónapok ezek :
(Januárius Bóldogaszszonyhava Víz-
öntőhava.)

(Februárius Böjtelőhava)

(Mártzius Böjtmáshava.)

(Április Szent Györgyhava.)

(Május Pünkösdhava.)

Ju-

(Június Szent Iványhava.)

(Július Szent Jakabhava.)

(Augusztus Kisasszszonyhava.)

(Szeptember Szent Mihályhava.)

(Október Szürethónap Mindszent-
hava.)

(November Szent Andráshava Szél-
hónap.)

(Detzember Karátsonhava.)

Egy közönséges Esztendőbenn
365 Nap, minden Szökőesztendőbenn
pedig 366 Nap vagyon.

(Négy Esztendőréfz van, az Esztendőnek négy Réfze vagyon:) (a' Tavasf Kikelet,) a' Nyár, az Ősz, és a' Tél.

Mindegyik Esztendőréfz három Hónapig tart. Három Hónapig tart a' Nyár, három Hónapig az Ősz, három Hónapig a' Tél és három Hónapig a' (Kikelet Tavasf,)

A' Kalendáriombann fel vannak jegyezve a' Napok, Hónapok, és az Esztendőrészek.

Az Idő vagy (jelenvaló mostani,) vagy elmúlt, vagy pedig jövődő.

XXI. Az emberi Társaság.

79.

Örömet egygyüttlagnak az Emberek.

A' Férj és az (Aszfszony Feleség) (házassági Életbenn Házasság-bann) élnek egymással. Gyermekai és Tselédjei vagynak nékik.

A' (Háznéphez Familiához Nemzetséghez) tartoznak: a' (Gazda Házigazda,) a' (Gazdaszfszony Házigazdaszfszony,) a' Gyermekek, a' Szolgák és a' (Szolgálók Szolgálóleányok.)

(Atya-

(Atyafiak Rokonok) ezek : az Atya, az Anya, a' Nagyatya, a' Nagyanya, a' Mostohaatya, a' Mostohaanya, az Ipa, a' Napa, a' Fiú, a' Leány, a' Mostohafiú, a' Mostohaleány, a' (Vő Vej,) a' Meny, a' (Bátya Testvérbátya,) az (Ötse Testvérötse,) a' (Néne Testvérnéne,) a' (Húg Testvérhúg,) a' Mostohabátya, a' Mostohaötse, a' Mostohanéne, a' Mostohahúg, az Unokafiú, az Unokaleány, az Unokaötse, az Unokahúg, az Atyabátya, az Atyaöttse, az Atyanénnye, az Atyahúga, az Anyanénnye, az Anyahúga, az Anyabátya, az Anyaöttse, a' Sógor, az Ángy, és a' Koma. Él mind az Atyám, mind az Anyám. Nem vagyok Arva.

Találtgyermek se' vagyok. Mert magam is, és más Emberek is tud-

ják , hogy (ki kitsoda) az Atyám és az Anyám.

80.

A' Parasztkok, vagy Földművelők Falukbann laknak , a' Polgárok pedig Városokbann , és Mezővárosokbann.

A' Parasztkok (megtefszik gyakorolják) a' Mezeimunkát, Kertimunkát, Szőlőmunkát, Komlótermesztést, Fatermesztést, és (Marhatar-tást Baromtartást.)

A' Polgárok üzik a' Mesterségeket és Kézimunkákat.

A' Mesteremberek Műhelyekben, Üveghutákban, Malmokban, Puskapormalmokban, Papírosmalmokban, Vashámorokban, Rézhámorokban, (Mívházokban Fabrikákban) és (Kézmívházokban, Manufaktúrákban,) dolgoznak.

Az Inas vagy Tanítvány tanúlja a' Kézimesterséget. A' Legény tudja már a' Kézimesterséget és fel is van (szabadúlva szabadítva.) A' Mesterember tanítja az Inast, vagy Tanítványt a' Mesterségre.

Mesterségmívesek ezek: a' (Muzsikus Muzsikamester,) a' (Nézőjátékos Játzószemély,) a' Képiró, a' Képfaragó, a' Rézmetész, a' Tanúltkertész, a' Tzúkorsüteményes, az Orgonatsináló.

Muzsikához (Műszerek Mivfszerek) szükségesek úgymint: a' Hege-dű, Hárfa, Flóta, Dob, Nagydob, Trombita, Orgona, Lant, Tzitera, Kürt, Hoboé, Klavír, Klavírszárny, Parasztlant, Duda, Tzimbalom, Bög-gő, Síp, Furulya.

A' Falukbann egygyenként állanak a' Házak ; a' Városokbann pedig közel állanak egymáshoz , vagy pedig egymáshoz is vagynak építve.

A' Faluk kerítetlenek : a' Városok ellenbenn Fallal vagynak (békerítve körülkerítve.)

A' Varosbann vagyon : a' Kapu, Kotsiút, Utsza, (Vásárállás Piatz,) (Tanátsház a' Városháza,) Szegényekháza, Betegekháza vagy Ispotály, Dolgozóház, Politzajház, Fenyítékház, (Tömlötz Fogház,) Árvákháza, Találtgyermekékháza Bolondokháza, Fegyverház, Penzverőház. (Könyvesház Könyvtár,) Serház, (Borház Pintze,) Vendégfogadó (Kortsmá Tsapszék,) Kláfirom, Templom, (Templomudvar Temetőhely,) Torony,

rony, Kút, Vízipuska (Életesház Tartóház Magazínium,) Kalzárnya, (Főstrázsa Főörállás.)

A' Toronybann vagynak a' Harangok, és az Óra is.

A' Városokbann minden Hétenn Hétivásár vagyon, némellykor pedig (Vásár Országosvásár Sokadalom Szabadtság) is, tartatik.

Akkor Deszkabóltok (építődnek építettnek) a' Vásárállásonn, a' melyekben mindenféle Portékák árulódnak.

A' Kereskedők, Kalmárok, (Félkézkalmárok Kiskalmárok,) Zsibvásárosok, (vásárolnak vesznek) és árúlnak.

Némelly Portékák drágák. Sok Pénzt kell érettek adni. Más Por-

tékák oltsók. Azokat kevés Pénzenn meg lehet venni.

82.

Egy Faluból a' másikba, egy Városból a' másikba, és egy Helyről a' másikra Útak (mennek vagy-
nak.)

Ha egy Helyről a' másikra igyek-
szem, hát oda gyalogolhatok, sze-
kerezhetek, kotsizhatok, hajókáz-
hatok, szánkázhatok, lovagolhatok,
vagy vitethetem magamat.

Szekeerenn, Kotsinn, Hintónn,
Tsézánn vagy (Szánonn Szánkonn)
is utázhatok.

A' Vízenn általmehet az Ember,
Hídonn, Gyaloghídonn, Pallónn.

A' Vízenn hajókázni lehet Ha-
jókban, (Tsónakokban Ladikok-
bann,) vagy Talpokonn.

A' (Küldöttek Hordászok) egy Helyről a' másakra mennek, és könnyű Dolgokat hordoznak ide vagy oda. Azért pedig Hordászbért kapnak.

Ha innen Leveleket akarok elküldeni, tehát a' Levélpóstára adom azokat. Ha pedig Pénzem, vagy másegyebem van elküldeni való, tehát azt a' (Póstaszekérre Póstkotsira Delisántzra) adom, és Póstpénzt fizetek érte.

A' ki a' Póstánn utaz vagy lovagol, az (hamar sebesenn frissenn) elér egy Helyről, a' másakra.

83.

Némelly Emberek más Embereket tanítanak és oktatnak.

Tanítók ezek: a' (Professzor Oktató,) az Oskolamester, az Írómeister, a' Számvetőmeister, a' Rajz-

mester, (Nyelvtanító Nyelvmeester,) Tántzmester, Muzsikamester.

A (Tanulók Tanítványok) az Oskolába mennek, A' Deákok pedig Gymnáziumba, vagy Univerzitásba járnak.

A (Tanúltak Tanúltemberek) Könyveket írnak. A' Könyvnyomtató kinyomtatja a' Könyveket, a' Nyomtatóműhelyében.

Az (Orvos Doktor) meglátogatja a' Betegeket. Szertzedulákat ír, és elrendeli minémű (Orvossággal Gyógyítószerezrel) éljen a' Beteg.

A' (Seborvos Feltsér) (béköti békötözi) a' Sebeket, Eret vág, és helyreigazítja a' kifitzamodott Tagokat.

Az (Orvosságokat Gyógyítószereket) a' (Patikáros Szerbóltos Szeráros) készíti a' Patikában.

A' Városokbann laknak még ezek is: a' Napszámos, Székhordozó, Koldusbíró, Politzajkatona, (Éjjelivigyázó Bakter,) Lámpásgyújtogató, Kapus, Sírásó, (Döngyúzó Sintér.)

84.

A' Felsőség parantsol. A' (Jobbágyok engedelmeskedni tartoznak, a' Jobbágyoknak engedelmeskedni kell.)

Az (Ország' Fejedelme Országura Király) minden Embernek parantsol az egész Országbann.

I-^ső FERFNTZ Tsászár mostanábann a' mi (kedves szerelmes) (Országfejedelmünk Királyunk.) Mi pedig mindnyájann az ő boldog Jobbágyai vagyunk.

Világi Főszemélyek ezek: A' Tsászár, Király, (Nádorispány Pa-

latínus,) Hertzeg, Főhertzeg, Nagyhertzeg, Fejedelem, Választófejedelem, Nagyfejedelem, Tsászárihertzeg, Királyihertzeg, Fejedelemfiú, (Uralkodóörökös Koronáshertzeg Koronaörökös,) Gróf, Báró, (Lovag Lovasvitéz,) Nemesember, Miniszter, titkos Tanácsos, udvari Tanácsos, kormányzéki Tanácsos, (Elölülő Prészes,) Kamarásúr, fejedelmi (Étek-hordó Étekeladó,) Nemesfiú.

Tsászárné, Királyné, Hertzegné, (Hertzegasszony Fejedelemaasszony,) Tsászárkisasszony, Királykisasszony Hertzegkisasszony, Grófné, Bároné, Grófkisasszony, Bárokisasszony, Nemesasszony, Kisasszony.

Egyházi papi Személlyek ezek:
a) Pápa, Primás, Kardinális, Érsek,
me-

megyés Püspök, felszentelt Püspök, Pátriárka, Prépost, Apátur, Kanonok, Esperes, Plébánus, Káplán, Katekhéta, (Prédikátor Kontzionátor) (Szezetes Barát,) Apátza, (Pap Páter,) Fráter, Gyontatóatya, (Prélátus Egyházifőszemély,) Prior, Gvárdián, Provintziális, Piárista, (Dominikánus Fehérbarát,) (Kaputzínus Veresbarát,) (Barát Szürkebarát,) Augusztínusbarát, Karmelita, Tziztertziíta, Benediktínus, Remete, (Irgalmasbarát Mizerebarát,) Szervita,

85.

Vagynak olyan Emberek is, a' kik örömet Roszszat tseleklzenek.

A' Nyugodalomháborítók nem hagyják az Embertársaikat Nyugodalombann, (Perlekedést Tzivódást

Veszekedést) (indítanak kezdenek.)
Veszekednek, másokat (kifsebbítene-
nek gyaláznak tsúfolnak,) és vernek.

A' (tsaló tsalárd) Emberek jó
Portékák helyett, rossz Portéká-
kat adnak. A' mit költsönvesznek,
azt vissza nem adják. Az Igére-
teiket (meg nem tartják, bé nem tel-
lyesítik.)

A' (Tolvajok Zsiványok) lop-
nak. Elveszik (alattombann titkonn)
az Embernek Holmijét.

Az (Útonállók Rablók) ráro-
hannak az Utazókra megfosztják
azokat minden Jószágaiktól, sőt még
meg is ölik őket.

A' Rágalmazók megízóllják az
Embereket azaz; olly Rosszaságokat
szóllanak más Emberek ellen, olly
Rosszaságokat (kohólnak költenek)

más

más Emberekre, a' mellyek nem igazak.

Az Igazságtalanok kínozzák és elnyomják a' Szegényeket és Erőtleneket, az Özvegyeket és Árvákat.

86.

Illyen roszsz Emberek meg nem érdemlik, hogy a' Földön éljenek. Szükséges, hogy megbüntetődjenek.

A' roszsz Emberek bévádóltatnak a' Bíró előtt. A' (Porkoláb Hajdú Drabant) az Itélőszék elejbe vezeti őket, A' Tömlöztartó a' (Fogházba Tömlöztbe) zárja őket. Ott Vasba verettetnek. A' Hohér kivégzi őket a' Világból. Fejeket veszi, vagy felakasztja őket. Elveszi az Életjeket.

A' (Rosztévők' Gonosztévők') Büntései ezek: a' (Tolvajok Zsi-

ványok) a' (Pelengérre Bitófára) jutnak , Nyakvasra (itélődnek iteltetnek.) Nézőállásra állítatnak , Fenyítékházba zárattatnak ; megverettetnek és (kiűzettetnek kikergettetnek számkivettetnek) az Országból.

Sok (Tartományokbann Országokbann) felakasztódnak a' Tolvajok, A' Végre Kőből vagy Fából Akasztófák építődnek. A' (Gyilkosoknak Haramiáknak Útonállóknak Rablóknak) Feje vétetődik , vagy Kerékbe is törettetnek. A' Gyűjtogatók megégettetnek elevenenn.

A' (kissebb tsekélyebb) Gonosz-tselekedetek Pénzzel , Áristommal , és Veréssel büntetődnek meg.

87.

Némellykor (Háború Had Hada-kozás) támad a' Földönn. Béjön az
El.

Ellenség az Országba. Pénzt és Ele-
séget kell nékie adni. Sokszor (pré-
dál ragadoz) és (Erövel Eröszak-
kal) elvisz mindent, a' mit talál.
Gyakrann felgyújtja és elégti a' Fa-
lukat, és Városokat. Kipusztítja,
elrontja a' (Gabonát Életet) a' Szán-
tóföldekenn. Megver és megöl olly
Embereket is, a' kik soha se' vétet-
tek ellene.

Akkor szükségesek a' Katonák,
a' kik az Ellenséget elűzik.

A' Katonák fel vagynak fegyver-
keztetve. Vagyon Kardjok, Dárdá-
jok, Puskájok, Bagnétjok, (Patron-
tások Töltéstartójok,) a' mellybenn
Puskaport és Golyóbisokat tartanak,
Pistolyjok, Ágyújok, Bombájok,
Gránátjok és Mozsárjok.

A' Katonákat a' Haditisztek ve-
zérlik. Megtanítják a' Közkatoná-

kat a' (Fegyverforgatásra Eksamenzírozásra.)

Katonák ezek : a' Főhadivezér, Hadivezérhadnagy, Generális (Óbester Főkapitány,) Zászlósfőhadnagy, (Májor Főstrázsamester,) Kapitány, Svadronyoskapitány. Főhadnagy, Alhadnagy, Zászlótartó, Kadét, Strázsamester, Káplár, Frajter, Közkatona. Gyalogkatona, Lovaskatona, Vasaskatona, (Dragonyos könnyű Vasaskatona,) Granatéros, (Pattantyús Ágyúzó,) Minaásó, Sántzásó, Dobos, Sípos, Trombitás, Adjutáns, (Auditor Katonabíró Bírótiszt,) (Poroszló Profóz Katonatömlötttartó.)

XXII, Az Emberek' Érzékei.

88.

Mikor a' Világra jöttem, akkor (Tsötsemő Kisded Kisgyermek) vól-

tam. Az Anyám szült engem' a' Világra. Nem tudtam akkor egyebet, mint mozogni, kiáltozni és szopni. Se magamról, se a' többi Világban lévő Dolgokról semmit se tudtam.

Azomban voltak Szemeim, Füleim, Orrom, Nyelvem, Kezeim és Lábaim, a' mellyekkel megtanultam a' Dolgokat észrevenni, érezni és megésmérni.

A Szemeimmel látom a' Könyvet, (Kalamust Irótollat,) Papírost, Táblát, Krétát, Spongyiát és Tör-lőkendőt.

Látom, hogy az Ég kék.

Látom, hogy a' Hó, Tej, (Tzúkor Nádméz) és a' Só (fehér feje.)

Látom, hoyy a' Tábla (Ténta Tinta) és a' (Szén Holtszén) fekete.

Lá-

Látom, hogy a' Vér veres, a'
Tzitrom sárga, és a' Fű zöld.

(Örvendek örülök,) hogy lát-
hatok.

A' ki nem lát, az vak.

A' vak Ember (szegény nyomor-
rúlt) Ember.

89.

Más Emberek hallanak a' Füleik-
kel. Én nem hallok a' Füleimmel.
Siket vagyok.

Más Emberek beszéllenek, Én
nem tudok beszélleni. Néma va-
gyok.

Nem beszéllhetek, nem is hall-
hatok. Siketnéma vagyok.

De nem maradok (mindég ö-
rökké örökre örökösenn) néma. Az
Oskolábann megtanúlok szólni.
Megszabúlok a' Némaságtól. Meg-
szabadítódottnéma vagyok.

(Örvendek örülök) azonn, hogy
az Oskolábann szóllani megtanúlok,

A' Nyelvemmel és Szájpadról-
sommal kóstolhatok.

A' (Tzúkornak Nádméznek,)
Méznek, Tseresznyének, és Szilvá-
nak édes Íze vagyon.

Az Etzetnek savanyú Íze va-
gyon.

Az őfzi Baratzk, (fárga Baratzk
kajfzi Baratzk) (kellemes kelleme-
tes kedves) ízű.

Sok Gyümöltsnek keserű, (fa-
nyar kesernyés) és (kellemetlen
kedvetlen) Íze vagyon.

Az Orrommal szagólok.

A' Rózsának és Szekfűnek (kel-
lemes kellemetes kedves) (Illatja
Szaga) vagyon. A' (Ganēj Ganaj
Szemét,) bűdös. A' Tulipánoknak
nintsen semmi Szaga.

(Örvendek örülök) hogy (Ízle-
lésem Ízérzésem,) (Szaglalásom Szag-
érezésem) vagyok.

90

Az Ujjaimmal, és az egészsz
Testemmel érzek.

Megérezem, mikor kemény vagy
(lágy púha,) (göröntsös borzas) vagy
sima; forró, meleg, (langy lágy-
meleg) vagy hideg; vizes, nedves
vagy száraz; nehéz vagy könnyű;
vékony vagy vastag; éles, hegyes
vagy tompa; goromba vagy finom;
keskeny vagy széles; bő vagy szűk;
(rövid kurta) vagy hosszú; (mere-
vény töredékeny) vagy (nyúlós szí-
vós) valamelly Dolog.

Akkor (jól vagyok, helyesenn
vagyok, jól érzem magamat, jól van
Dolgom,) mikor egészséges vagyok.

De

De (roszszúl vagyok, rosszszúl érzem magamat,) mikor beteg vagyok.

Akkor érzek Fájdalmat, mikor a' Fejem vagy a' Fogam fáj.

Fájdalmat érzek, mikor meg-
taszítom, (megvágom megmeteszem,)
(megszúrom megdöföm) megégetem,
megtsíptetem vagy megsértem ma-
gamat.

De (Gyönyörködést Örömet) ér-
zek, mikor a' kedves Szüleimet látom.

Örömet érzek, mikor sétálni
megyek, és a' szép Virágokat vagy
a' zöld Élőfákat látom.

91.

A' többi Embereknek öt Érzé-
kei vannak.

Az öt Érzékek ezek: a' Eátás,
Hallás, Szaglás, Izézés, és (Ta-
píntás Tapogatás.)

Nekem tsak négy Érzékem va-
gyon, mert (Hallásom nintsen, nem
hallok.)

Némelly Embernek Hibája és
Fogyatkozása vagyon a' Testénn.
Egynehányann (kinöttek, ki vannak
növe;) mások púposhátúak, gely-
vásak, vagy kinövésűek; mások
vakok, (rövidlátásúak tompalátású-
ak,) vagy (kantsalok kanisiak fan-
dák) és (hunyorgatók pislogók;)
mások (hebegők akadozók rebegők)
és (nehezenn bajosann akadozva.)
beszéllenek; mások bénák, egyenet-
len kezűek, vagy egyenetlen lábú-
ak, mások pedig lánták.

(Olyan Emberekenn szánakoz-
ni kell. Olyan Embereket szánni
kell. Olyan Emberek Szánakozás-
ra méltók.)

Egy-

Egynehány Emberek (rendkívül felette) (magosak nagyok) és erősek, Azok Óriásoknak (neveztetnek neveződnek.) Más Emberek szokatlanúl kicsinyek, nem is nőnek soha (magosabbra nagyobbra.) Azok Törpéknek (neveztetnek neveződnek.)

De nintsen se' fok Óriás, se' fok Törpe a' Világonn.

(Mészfze távúl) tőlünk, olyan Emberek is vannak, a' kiknek fekete Bőre vagyon. Azok Szeretse-
neknek (neveztetnek neveződnek.)
Vannak olyan Emberek is, a' kiknek (verhenyeges rézszínű,) barna vagy sárgás Bőre vagyon.

92.

Mikor minden úgy van a' Téstemenn, a' mint lenni kell, akkor egéséges vagyok.

Mikor pedig a' Testemenn nintsen minden úgy, a' mint lenni kell, akkor beteg vagyok.

Az Emberek Betegségei ezek: a' (Kipattogzás Kihányás,) (Fakadék Himlő,) Vérhányás, Hasmenés, Hidedglelés, Köszvény, (Köhögés Hurut Keh,) (Fejfájás Főfájás,) (Köldöksömör Kólika,) Görts, (Rüh Var,) (Veresszeplő Kanyaró,) (Ájulás Elájulás,) Vérhas, Nátha, (Szelítés Gutaütés,) (Szédülés Szédelés,) (Aszúkorság Szárazbetegség,) Tudóvestés, Hasfzorulás, (Vízkor-ság Vízbetegség,) (Fővenybetegség Kalkulus,) Daganat, (Szentantaltüze Orbántz,) Sárgaság, (Örültség Elzémetség Bódúltság.)

Mikor betegek vagyunk, akkor (Fájásokat Fájdalmakat) (érzünk szenvedünk.) (Hévséget Hevelséget)

vagy Hidegséget érzünk. (Lankadtak bádjadtak) vagyunk, nintsen Kedvünk se' az Evéshez, se' az Iváshoz, se' a' Dologhoz, se' a' Játékhoz, se' pedig a' Tanuláshoz.

Mikor betegek vagyunk, akkor (Orvosságokra Patikaszerekre) van szükségünk.

Az Orvos Porokat, Pillulákat, Tseppeket, Italt, Flastromot, vagy Kenetet rendel a' Szertzedulája által.

(Kenőfenőorvosra Kuruzsolóorvosra Himpellérorvosra) (nem kell magát az Embernek bízni, ne bízzák az Emberek magokat.)

Ha meg nem gyógyítódik a' Betegség, tehát meg kell halni.

Bizonyosan meghalunk mi is egykor, mert minden Embernek meg kell halni.

A' meghólt Ember' Tefte, a'
Meghólt, Hóltteft, a' Földbe (temet-
tetik temetődik ásódik) ott pedig el-
rothad és elmáll.

XXIII. Az Embernek Lelke.

93.

A' meghólt Ember érzéketlenül
fekszik a' Földönn. Van néki két Sze-
me, de nem lát már vele. Van Füle,
de nem hall már. Van Orra, de Szagot
nem érez. Van Szája de semmiféle
Ízt nem érez.

A' meghólt Emberbenn nintsen sem-
mi ollyas, a' mi őtet feleleveníthetné.

A' Lélek az, a' mi minket fel-
elevenít.

En, és a' Lelkem tsak egy-
gyet tesz.

A' Szemek nem látnak, hanem
a' Lélek lát a' Szemek által. A' Fü-

lek nem hallanak, hanem a' Lélek hall a' Fülek által. Az Orr nem érez Szagot, hanem a' Lélek érez Szagot az Orr által. A' Száj nem érez Ízt, hanem a' Lélek érez Ízt a' Száj által. A' Test nem érez és érzékel Tapíntást, hanem a' Lélek érez és érzékel Tapíntást, a' Test által.

Míg élünk, addig a' Testünkben van a' Lélek. De (mihelyt mihelyest) meghalunk, akkor (tűstént egyszeribe) kimegy a' Testünkből, a' Lélek.

A' Lélek különböző a' Testtől.

A' Test látható, a' Lélek pedig láthatatlan. A' Lélek Nemtest.

A' Testet meg lehet ölni, a' Lelket pedig semmiféle Ember meg nem ölheti.

A' Test halandó; de a' Lélek halhatatlan. A' Lélek (mindég örökösenn) megmarad, és mindenkor élni is fog.

94.

Én, a' Lelkem tudja, hogy élek, és hogy hol vagyok.

Én, a' Lelkem tud gondolkozni,

Én a' Lelkem észrevehet, érezhet és megesmérhet valami Dolgot. Tudom, hogy ez Könyv legyen.

Én a' Lelkem maga elejbe-terjeszthet valamit, ha a' Sze-meim (bétéve béhúnyva) vannak is. Elömbeterjesztem a' Profeszszor Urat.

Képzelhetem mind azokat, a' mellyeket láttam. Képelem a' Plébánus Urat, miképpennál-

állott, és prédikált a' (Katedrábann
Prédikálószékben)

Most is tudom a' mit tegnap az
Oskolábann tanúltam. Elmondha-
tom azt, vagy pedig a' Táblára is
felírhatom.

Eszembe jut, a' mit teg-
nap tselekedtem és mondtam.

Ha (mindjárt egyszerűbe) nem
jut Eszembe valami, hát akkor
ráemlékezek és (ráelmél-
kedek rá gondolkodok.)
Ráemlékezek arra, a' mit tegnap
ettem, és ittam. Arról (elmélkedek
gondolkodom gondolkozom,) a' mit
tegnap a' Katakéta Úr tanított.

Vagyon a' Lelkemnek (Emlé-
kezete Emlékezése.) Meg-
emlékezhetsz azokról a' Dolgokról,
a' mellyekről régen (gondolkozott

gondolkodott,) és a' mellyeket hajdani érzett.

Ha (Emlékezetem Emlékezésem) nem vólna, tehát ismét elfelejteném mind azokat, a' mellyeket tanultam.

A' (Felírás Feljegyzés) Könyv-nélkültanulás, és (Ismétítés Gyakorlás Újratanulás) által, jó Emlékezetet kapok.

95.

Én, a' Lelkem ítélhet.

Tudom, mikor (rest tunya) vagy szorgalmatos; engedelmes vagy engedetlen; tiszta vagy (tisztátalan motskos piszkos szennyes;) jó vagy rossz; (rendszerető rendtartó) vagy (rendetlen gondatlan;) figyelmes vagy elszélesztett; (jeles módos furtsamagaviseletű) vagy helytelen magaviseletű;) (emberséges udvari) vagy

em-

emberségtelen; (széperköltű jóer-
költű) vagy (roszerköltű közné-
pesmagaviseletű;) (barátságos nyá-
jas,) (morgó durtzás haragos komor;) (békefséges békefségtűrő) vagy (tzi-
vódó tzivakodó veszekedő házsár-
tos;) igazmondó vagy hazug; egye-
nesfzívű vagy (hamis tsalárd;) nyílt-
szívű, vagy (képmutató tsapodár)
a' Gyermekek.

Az igazi Nevével megnevezhe-
tem azokat a' Dolgokat, a' mellye-
ket esmérek.

Tudom, mit jelentenek a' Könyv-
benn vagy a' Táblánn a' Szók.

É r t e m, a' mit olvasok, ki-
mondok és írok.

Van a' Lelkemnek É r t e l m e.

Sok Dolgokról, tudja a' Lelkem
ha használnak é azok, vagy pedig ár-

tanak, és azt is, hogy miért használ-
nálak vagy ártanak.

Tudja ő, hogy miért esik a' Kő
a' Fenékre, és miért repdes a' Toll
a' Levegőbenn.

Ha meg tudja a' Lelkem esmérni,
hogy (miképpennn hogyann,)
miért és mirevaló valami,
akkor Okossága van a' Lel-
kemnek.

96.

Tud tehát a' Lelkem érzékelni,
észrevenni, figyelmezni, vigyázni,
öszvehasonlítani és megkülömböztet-
ni, valamit maga elejbeterjeszteni,
valamit képzelni, valamit észébe-
juttatni, és valamire (ráemlékezni
rágondolni.)

Tud a' Lelkem valamit észszel-
felérni, észszelmegfogni, általlátni,

(kipuhatolni végrejárni) megvizsgálni, (megfontolni fontravenni,) és megérteni.

Tud a' Lelkem gondolkozni, rágondolkozni, (ítélni ítéletethozni) és (következésthúzni következtéshozni következtetni.)

Tud a' Lelkem valamit hinni, vélni, gyanítani, vélekedni, vagy valamiről kételkedni.

Tévelyeghet is a' Lelkem.

Tévelygek és hibázok, ha a' Sár-garezet Aranyrak nézem.

Tévelygésbenn vagyok, és hibázok, ha azt hiszem, hogy : jobb henyélni, mint dolgozni.

Vagyok a' Lelkemnek Tehet-sége, Hajlandósága, (Foghatósága Ügyessége) és Ereje.

Vagyok a' Lelkemnek Ér-zéke-lése, Elej-beterjesztése, (Képzelése

Képzelete,) Gondolatja és Megfőgása.

97.

A' Lelkem azt akarja, a' mi nékem kellemetes. A' mellett Kedvet és Gyönyörködést érzek.

A' mi nékem kellemetlen, azt nem akarja a' Lelkem. Annál Unalmat és Kedvetlenséget érzek.

A' mi nékem Kedvet és Gyönyörködést (okoz szerez) az tetstik nékem; azt akarom, arra vágyódom, azt kívánom és óhajtom.

A' Lelkemnek vagyon Aka-
ratja.

Mikor nékem valami jónak vagy rosszsznak; helyesnek vagy helytelennek; igazságosnak vagy igazságtalannak; (illőnek illendőnek) vagy illetlennek látszik; tehát akkor (megfotolom gondolóravefzem) előbb,

ha bizonyosan jó vagy rossz, helyes vagy helytelen é az?

Akkor azután választhatom, óhajthatom és rávagyódhatok a' Jóra; a' Rosszat pedig megvethetem, és megútálhatom.

A' Lelkemnek nagyon szabad Akaratja.

98.

A' Lelkem (örülhet örvendezhet,) szomorkodhat, félhet, tsudálkozhat,

A' Lelkem szerethet, vagy gyűlölhet valamit. Kívánhat és reménylhet valamit; vagy kétségbeeshet.

A' Lelkem lehet szánakozó, irgalmas, vagy meglegedett.

De karagos, irigy, tizvódó és (boszszuállástkívánó boszszútkívánó) is lehet.

Azom-

Azombann ha illyen a' Lelkem,
tehát nem jó a' Lelkem.

Nem akarok olyan lenni! Mert
akkor rossz Lelkem volna. Nem
akarom, hogy rossz Lelkem legyen.
Mert akkor szégyenlenem kellene
magamat és Bánatom volna.

Vagyon a' Lelkemnek Hajlan-
dósága, Indulatja, Vágyódása és
(Indulatoskodása Vonattatása.)

Roszf Vágyódások és Indula-
toskodások ezek: az Evésbenn és
Ivásbann való Mértéklétlenség, a'
Harag, Irigység, Gyűlölség, Fös-
vényesség, (Hamiság Tsalárdság,)
(Ravaszág Álnokság,) (Intselkedés
Ólalkodás,) Dölyfölség, Kevélység,
Felvuuvalkodottság, (Tséltsapság Hi-
valkodás, Hijjábannvalóság,) Hazug-
ság, és Tsalás.

99.

A' kinek (gyakorta gyakrann) roszsz Vágyódása és Indulatoskodása vagyon, és azokat követi is, az gonosz Ember.

Mindennemű **Gonofzság**
(Bűn Vétek,)

A' gonosz és (vétkes bűnös) Ember soha se' lehet (igazánn valóságosan) (tsendes nyugodalmas nyugvó) és megelégedett, soha se' lehet valóságosan (kedvetölt örvendetes) és (szerentsés boldog.) Az többnyire kedvetlen, nyughatatlan megelégedetlen és (szerentsétlen boldogtalan.) Annak roszsz **Lelkiesmérete** vagyon.

Akarom, hogy nekem (mindég mindenkor szüntelen) jó Lelkiesméretem legyen. Azonn fogok és aka-

rok tehát törekedni, (fáradozni, igyekezni, iparkodni,) és szorgalmatoskodni, hogy helyesenn gondolkozzak, okosat akarjak, és lelkiismeretesenn tselekedjek.

Mindennémű Roszszat el akarom magamtól távoztatni, és kerülni, mindennémű Jót pedig örömet megtsellekedni, ha az nekem (nehezenn bajosan) esne is.

Virtuosos akarok lenni.

Ha mindég szeretem és gyakorlom a' Virtust, tehát akkor derék, (értelmes, okos esze,) és (fedhetetlen, talpraesett) Ember vagyok.

XXIV. Az Isten.

100.

Ha kérdezi tőlem valaki:

Ki teremtetten a' Földet, Eget, Napot, Hóldat és Tsillagokat?

Ki teremtette az Embereket, Állatokat, Virágokat, Élőfákat, Köveket és mindent, a' mi a' Földön van?

Tehát akkor (nagy mély) Tisztelettel és Imádással így felelek:

Az Isten teremtette a' Világot és mindent, a' mi a' Világban van.

Mindennemű Dolgoknak (Alkotója Teremtője) és Ura, az **Isten**.

(Fent fenn) nem állott a' Világ (mindég mindenkor) Még 6000 Ezer év előtt se' volt meg a' Világ. Az Isten megvált egyedül.

A' Világ teremtvé van. Az Állatok, és Emberek (születődnek születtetnek.) De az **Isten** soha se' (születődött születtetett,) soha se' (teremtődött teremtetett.) Az **Isten** öröktől fogva van.

A' Fű (elszárad elaszik;) a' Virág elhervad; a' Füst elenyész, a' Tűz elalszik; A' Jég (széjjelmegy szélljelmegy,) a' Hó elolvad; a' Víz (kiszárad kiapad;) a' (Vasat megemészti a' Rozsda, a' Vas megrozsdásodik;) a' Fekők meghalaványodik; a' Ruha elszakad; a' Fa (elsenyved elrothad;) a' Fal (szélljélesik szélljeldül;) az Épület Darabokra törik; a' Hús elrothad; a' Kő (elporhanyósodik elmáll;) az Emberek meghalnak; az Állatok megdöglenek; a' Világ (elmúl elvész.)

De az Isten soha se' múlhat el, és soha se' halhat meg. Ő (mindenkor mindég mindig) megvölt, és mindég (megleszsz megmarad.) Az Isten örök kévaló. Ő megvölt Öröktől fogva, és meg is leszsz (Örökre, örökösönn örökösenn.)

10f.

Eleinte szépek és díszesek a' Virágok; de rövid Idő múlva elvesztik az ő Szépségeiket és Dízefségeiket.

Eleinte (ifjúk fiatalok,) erősek és termékenyek az Élőfák; de ezek is megöregsznek, terméketlenek lesznek és kiszáradnak.

Eleinte erősek és egészségesek az Állatok; de Vénségekre (meggyengülnek, gyengék lesznek) (megerőtlenednek, erőtlenekek lesznek) és (megbetegednek, betegek lesznek.)

Eleinte kitsinyek az Emberek, azután megnőnek, (végtére utóljára) meghalnak és Földdé válnak. Gyermekkorokbann tudatlanok és együgyűek az Emberek, azután pedig (eszesek értelmesek,) és (okosak

tudósak) lesznek, de Vénségekre (gyakorta gyakrann) ismét gyermekesek lesznek.

Némelly Emberek egéségesek reggel, esive betegek; némellyek (nyájasak barátságosak) és jók ma, holnap pedig boszfzonkodók, és rosfszak; most vídámak és örvendetesek, (nem fokára, rövid Idő múlva) pedig szomorúak és megelégedettlenek; némellyek gazdagok ma, de holnap szegények; (hol majd) hatalmasak, (hol majd) ismét (erőtlenek tehetetlenek.)

A' Virágok, Élőfák, Emberek, Állatok, és egy Szóval; az egész Világban (állhatatlann állhatatlan változó) minden.

Egyedül csak az Isten marad (ugyan az, éppenn az) Öröktől, Örök-

re. Az Isten (megváltó z h a -
tatlan állandó állandó.)

102.

A' Tsászárok, Királyok, és Fe-
jedelmek h a t a l m a s a k. Va-
gyon nékiek sok Szolgájok; vagyon
nagy Hadiseregek; sok Embernek
parantsolnak; ők uralkodnak, és
kormányozzák az egészsz (Tartomá-
nyokat Országokat.)

Azombann az Istenhez képest
ők is tsak olyanok, mint a' többi
(erőtlen gyenge) Emberek. Ők is
meghalnak, (mihelyt mihelyest) tsak
az Isten akarja.

(Úgy é, igaz é?) hogy az Isten
h a t a l m a s a b b (a' legnagyobb
Fejedelmeknél, mint a' legnagyobb
Fejedelmek.)

Az Emberek sok és nagy Dol-
gokat (tehetnek, sinálhatnak, vihet-
nek Véghez.) Ők nagy Házakat,
Palotákat, Templomokat és Hajó-
kat, nagy Várakat és Tornyokat
építenek.

De az egész Világot, az Eget
és a' Földet, a' Napot, a' Hóldat,
és a' Tsillagokat az Isten tsinálta. Ő
teremtette az Állatokat és Embe-
reket, ő teremtett engemet is. Ő
teremtette a' jó Lelkeket is, a' kik
Angyaloknak (neveztetnek neve-
ződnek.)

Egyedül tsak az Isten maga,
(tselekedhet, tehet meg) mindet, a'
mit tsak akar. (Mihelyt mihelyest)
ő akarja (már is, azonnal) megtör-
ténik minden; mihelyest ő tsak ki
mondja már itt is (áll, van.) Az
Isten mindenható.

Minden, a' mi vagyon, az Istentől van. Mindent az Isten tart meg. Az Isten gondoskodik mindeneokról. Mindegyik Állat, mindegyik Férgetske az Istentől kapja az Életet és Eledelt. Senki meg nem hal, és semmi el nem múl az Isten' Akaratja nélkül. Ő az Égben is, a' Földön is; a' legmagosabb Hegyekben is, a' legmélyebb Völgyekben is; nálunk az Oskolában, és az Oskolákban mindegyik Gyermekeknél; minden Embereknél és minden Angyalnál is jelen van.

Az Isten mindenütt jelenvaló. Ő ugyan azonn egy Időben, egyszerre mindenütt jelen van.

Mivel pedig mindenütt jelen van az Isten, tehát mindent meglát,

a' mi a' Világban megtörténik. Bé-
lát a' Szívembe, és minden Ember'
Szívébe is; tudja azt, a' mit gon-
dolk, és a' mit minden Emberek
gondolnak. Sőt az Angyaloknak
Gondolatjait is látja.

Az Isten tudja mind azokat, a'
mik a' Világkezdetétől fogva, mos-
tanig történtek. Semmit el nem fe-
lejt; nem szükséges néki valamire
ráemlékezni. Mindeneket tud egy-
szerre, és tudni is fogja Örökre.

Azt is tudja az Isten, a' mi Jöven-
dőbenn Örökig történni fog: mert ő
mindentudó, ő minden Dol-
gokat tud.

104.

Az (értelmes eszes,) (okos tu-
dós) és bölts Emberek is (tévelyeg-
nek tsalatkoznak) gyakrann, (hi-
báz-

báznak, Hibát tesznek) és eltévesztenek valamit sokszor. De az Isten soha se' tévelyeg; soha se' (tesz Hibát, soha se' hibáz;) el nem téveszt soha semmit.

Az Isten (mindég mindenkor) helyesenn, és jól (tesz tselekszik) mindent; mert az Isten mindennek felett bõlts fõbõlts.

A' Szüléim szeretnek engemet, és a' mi kedves Tsászáruk 's Királyunk szeret minket mindnyájunkat. De engemet és a' Szüléimet, a' Tsászárt és Királyt, és minden Embert még sokkal jobban szereti az Isten. Ő fütteti a' Föld felett (naponként mindennap) a' kellemetes Napot. Ő tselekszi meg azt, hogy minden nőjön, és hogy a' Tseresznye, Alma, Körtve, Szilva, és Szõ.

Szölőgerézd (tenyészszén testesedjen.) Mind ezeket, és sok ezer másféle Örömet a' szerelmes Isten (té-
szén szerez okoz) nekünk,

A' ki örömet jól tesz másoka-
kal, szívesenn Örömet (okoz tesz)
másoknak, az **k e g y e s**

Az Isten mindennémű Terem-
tettállatok eránt Jótselekedeteket
mutat; mindennémű Miségnek Örö-
met (tesz okoz.) Az Isten főjó-
ságú, mindenjószágú. Az
Isten, a' Szeretet maga.

105.

Az Embereknek némelyféle Hi-
bái, és Fogyatkozásai vannak: az
egyik (rendetlen zúrzavaros,) a'
másik (pranda tisztátalan tisztaság-
megvető,) a' harmadik haragos, a
negyedik (kevély büszke kényes,)
mind-

mindnyájunknak, még a' legnagyobb Embereknek is vagynak Hibái. De az Isten minden Hibánélkül vagyon; nintsen neki semmiféle Tetszése a' (Rofzszbann Rofzszaságbann.)

Szent az Isten.

De tőlünk is azt kívánja az Isten, hogy magunkonn semmi Hibát se' szenvedjünk. Hogy Jót, nem pedig Rofzszat tselekedjünk.

Hogy más Embereknek ne ártsunk; hogy azokat (szerentséessékké boldogokká,) nem pedig (szerentsétlenekké boldogtalanokká) tedjük.

Ha letetszük a' Hibáinkat, azokat megbánjuk, és magunkat (valóban valóságosan) megjobbítjuk, tehát akkor bizonyosan megenged nekünk az Isten: mert ő főkönyörűletes. Megbatsátja nekünk a' (Vétkeinket Bűneinket.)

A' jó Emberek jókedvűek és megelégedettek, őket más jó Emberek is szeretik, és Jóval viseltetnek hozzájuk. De az Isten még sokkal több Jót akar a' jó Embereknek (Haláluk után, ha meghóltak) adni; meg akarja őket az Égbenn az ő Fedhetetlenségeikért örökösenn jutalmaztatni.

A' roszsz Embereknek Szívébenn nintsen semmi (Nyugodalom Tsenfelség;) ők magok magokat szégyenlik. Senki se (kedveli szereti) őket; senki se kíván nekik Jót. Ha meghalnak a' roszsz Emberek, még jobban meg akarja őket az Isten a' Haláluk után, egy felette (rettenetes reinitő) Helyenn, mellynek Pokol a' Neve, büntetni. Mert megjutalmaztatja az Isten a' Jót, a'

(Rosz-

(Rofzszat Gonofzat Gonofzságot)
pedig megbünteti. Az Isten főigaz-
ságos.

A' jó Emberek (örömet Örömmel szívesen) megakarják azt tartani, a' mit megígérnek. De (gyakrann gyakorta sokszor) meg nem tarthják az Igéreteiket; mert megszegényedhetnek, meggyengülhetnek, megbetegedhetnek vagy éppen meg is halhatnak. De az Isten, a' ki örökösenn hatalmas, örökösenn bölts, örökösenn kegyes és mindentudó, megtartja bizonyosan, a' mit ígért: **Mert az Isten igazmondó és hűséges.** Ő se' nem hazudhat se' nem tsalhat.

106.

Tsak egy Isten vagyon. Nintsen semmi hozzája hasonló, vagy vele egyarányos. Egyedül tsak az Isten

örökkévaló, (főhatalmú főhatalmasságú,) változhatatlan, mindenütt jelenvaló, mindentudó, (főbölts főböltsességű,) (főjó főjószágú,) főszent, főirgalmas, főigazságos, főigazmondó, és (főhűség és főhív.)

Az Isten önnön magától, a' legtökéltebb Valóság.

Az Isten ki nem mutatja az ő Tulajdonságait úgy, mint mi a' magunk Tulajdonságait Szavakkal, (Jeleléssel Tagjártatással,) Píllan-

lantásokkal, Ábrázatváltoztatással, a' Kezeink' Mozgatásával vagy a' Lába-ink' Jártatásával kimutatjuk. Mert nintsen az Istennek se' Szája, se' Szeme, se' Keze, se' Lába. **T e s t e** sints néki, nintsen rajta semmi (testi testbéli.)
Az Isten N e m t e s t.

Ezen felséges Nemtestről csak keveset foghatnak meg a' Gyermek-ek. Sőt a' legtanultabb Emberek se' esmérhetik meg ezenn a' Világon az Istent tökéletesenn. Azombann minden Szempillantásbann tapasztaljuk, hogy ő legyen az Embereknek mindenüttjelenvaló és (főkegyes főkegyeségű) Ura és Attya.

Mindennémű Teremtettállatok az Istentől vannak, és ő általa élnek. Az Éttek a' mellyek minket táplálnak; a' Lélek, melly minket (életet elevenít;) és az Erő is, a' melyet magunkbann érzünk, a' láthatatlan Istennek Ajándéka. Háláda-

tosaknak kell tehát ő eránta mindenkor lennünk, őtet (buzgónn szivesenn) szeretnünk és tisztelnünk.

107.

Akkor tiszteljük az Istent, ha mind azokat megtsselekszük, beszéljük és gondoljuk, a' mi az Istennek tetszik. és mind azokat elhagyjuk a' mi az Istennek nem tetszik.

Az Isten akarja: Hogy minden Embert, de (különösen főképpenn) a' Szüleimet és Tanítóimat szeressem, és nékiek engedelmeskedjem.

Az Isten akarja: Hogy a' Testvéreimmal és Társaimmal jól megegygyezzenek.

Az Isten akarja: Hogy ne házdjak, ne tzivakodjak, (ne gyalázzak, ne kissebbítsek) senkit, és ne (káromkodjak szitkozódjak.)

Az

Az Isten akarja: Hogy senkit meg ne tsaljak, senkitől valamit el ne vedjek, és senkinek Kárt ne tedjek.

Az Isten akarja: Hogy (akarva kéfszakarva) senkit meg ne szomorítsak, (meg ne búsítsak, meg ne bosszszontsak;) sőt hogy másoknak is szívésenn Örömet (szerezsek tedjek.)

Az Isten akarja: Hogy a' Szegényeket segítsem.

Az Isten akarja: Hogy a' Testemet tisztánn tartsam.

Az Isten akarja: Hogy az Egéségemre, és mindennemű (Jó-szágomra Javaimra) jól vígyázzak.

Az Isten akarja: Hogy mindég megeleégedett, szorgalmatos, és (rendszerető rendtartó) légyek.

Az Isten akarja: Hogy fok Jót tanuljak, és (nagyonn igen) alkalmas légyek.

Az Isten akarja: Hogy magam igyekezzek a Kényeremet megérdemelni, és hogy ne köldüljek.

Az Isten akarja: Hogy takarékos és megelégedő légyek, azt pedig nem, hogy fősvény és irigy légyek.

Az Isten akarja: Hogy ő eránta háládatos légyek, és őtet mindenekfelett szeressem.

Ha szüntelen Jót tselekízem, tehát akkor szerétem az Istent, és akkor engemet is szeret az Isten. Ha pedig az Istentől szerettetem, akkor idvezülendő vagyok.

Nagy Isten! egészsz Szívemből, tellyes Lelkemből, egészsz Elmém-ből és minden Erőmből igyekezek téged szeretni, reményilem tehát; hogy te is meg fogod nékem azt adni, a mit én, és minden Ember kíván —

az örök Boldogságot.

Megjobbítandó Hibák.

Oldal	Sor.	Ezek helyett	Olvasd.
1	14	kellenne - -	kellene
26	5) - -	(
35	16	Komodalmariom	Komódalmáriom
38	7	Nyerges elejbe - -	(
44	2	éppen - -	éppenn
48	18	(Tüskésdisznónak után) -	(Süldisznónak után) elhagyódik
52	12	Pakrotzok - -	Pakrótzok
56	6	Tyúkfajta - -	tyúkfajta
84	11	Föld - -	Föld
85	2	Újholdkor - -	Újbóldkor
100	5	Universitás - -	Univerzitás
101	2	Kol. - -	Köl-
103	5	Szezetes - -	Szerzetes
105	19	Rofztévők - -	Rofzsztevők
107	5	elégti - -	elégeti
108	12	Granatéros - -	Gránatéros
109	9	Dolgókat - -	Dolgokat
-	18	hoyy - -	hogy
116	14	Tüdővefés - -	Tüdővelztés
125	17	Tehett- - -	Tehet-
126	21	-fótolom - -	-fontolom
128	18	Felvuvalkodottság	Felfuvalko-
136	2	sinálhatnak	tsinálhatnak (dottság
143	8	tarthtják - -	tarthatják

Megabstande Hieser

Cap. 100	Cap. 100	Cap. 100	Cap. 100
1	1	1	1
2	2	2	2
3	3	3	3
4	4	4	4
5	5	5	5
6	6	6	6
7	7	7	7
8	8	8	8
9	9	9	9
10	10	10	10
11	11	11	11
12	12	12	12
13	13	13	13
14	14	14	14
15	15	15	15
16	16	16	16
17	17	17	17
18	18	18	18
19	19	19	19
20	20	20	20
21	21	21	21
22	22	22	22
23	23	23	23
24	24	24	24
25	25	25	25
26	26	26	26
27	27	27	27
28	28	28	28
29	29	29	29
30	30	30	30
31	31	31	31
32	32	32	32
33	33	33	33
34	34	34	34
35	35	35	35
36	36	36	36
37	37	37	37
38	38	38	38
39	39	39	39
40	40	40	40
41	41	41	41
42	42	42	42
43	43	43	43
44	44	44	44
45	45	45	45
46	46	46	46
47	47	47	47
48	48	48	48
49	49	49	49
50	50	50	50
51	51	51	51
52	52	52	52
53	53	53	53
54	54	54	54
55	55	55	55
56	56	56	56
57	57	57	57
58	58	58	58
59	59	59	59
60	60	60	60
61	61	61	61
62	62	62	62
63	63	63	63
64	64	64	64
65	65	65	65
66	66	66	66
67	67	67	67
68	68	68	68
69	69	69	69
70	70	70	70
71	71	71	71
72	72	72	72
73	73	73	73
74	74	74	74
75	75	75	75
76	76	76	76
77	77	77	77
78	78	78	78
79	79	79	79
80	80	80	80
81	81	81	81
82	82	82	82
83	83	83	83
84	84	84	84
85	85	85	85
86	86	86	86
87	87	87	87
88	88	88	88
89	89	89	89
90	90	90	90
91	91	91	91
92	92	92	92
93	93	93	93
94	94	94	94
95	95	95	95
96	96	96	96
97	97	97	97
98	98	98	98
99	99	99	99
100	100	100	100

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár
1972 JUN 26

